



SKUTECZNY MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



STRATEGIA WDRAŻANIA PROJEKTU INNOWACYJNEGO TESTUJĄCEGO

Temat innowacyjny: „*Nowe modele kształcenia przez całe życie, w tym integrowanie funkcjonujących modeli kształcenia ustawicznego*”

Priorytet: IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.

Działanie: 9.2 Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego.

Nazwa projektodawcy: Ośrodek Doradztwa i Treningu Kierowniczego

Nazwa Partnerów projektu: Pracownia Badań Społecznych Sp. z o.o., Ośrodek Kształcenia Ustawicznego Nauczycieli w Gdańsku

Tytuł projektu: PI SMOK – skuteczny model kształcenia nauczycieli szkół podstawowych w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi.

Numer umowy: UDA-POKL.09.02.00-22 014/11

I. *Pojęcia*

W celu większej przejrzystości tekstu przyjęto poniższe definicje używanych określeń.

1. **Model** lub **Model SMOK** lub **SMOK** – *Model kształcenia ustawicznego nauczycieli w formie Programu Doskonalenia Nauczycieli [PDN] w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi* będący przedmiotem niniejszej Strategii
2. **Szkoła** - szkoła podstawowa publiczna, lub niepubliczna o uprawnieniach szkoły publicznej, z wyłączeniem szkół specjalnych.
3. **Szkoła specjalna** - funkcjonująca samodzielnie szkoła podstawowa dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.
 - dla dzieci upośledzonych umysłowo (w stopniu lekkim)
 - dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i częściowo znacznym (tzw. szkoły życia)
 - dla niewidomych
 - niesłyszących
 - niewidomych -upośledzonych umysłowo
4. **Uczeń niepełnosprawny**- ilekroć w tekście mowa o **uczniu niepełnosprawnym** oznacza to uczniów z dwóch grup:
 - a) **uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego** (wydawany przez **Poradnie Pedagogiczno – Psychologiczne [PPP]**), z racji niepełnosprawności. Czyli, wedle nowych przepisów ucznia jedną z niepełnosprawności z katalogu dziewięciu uprawniających do uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Są to dzieci: nieślyszące, słabosłyszzące, niewidome, słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,



z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnościami sprzężonymi.¹

- b) **uczniów przewlekle chorych-** będą to za równo uczniowie z niepełnosprawnością orzeczoną przez **Miejskie/Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności [PZON]**, ale nie mieszczący się w katalogu dziewięciu niepełnosprawności uprawniających do uzyskania orzeczenia z PPP o potrzebie kształcenia specjalnego (patrz punkt a) powyżej), jak również uczniowie przewlekle chorzy nie posiadający orzeczenia, których stan zdrowia potwierdza jedynie zaświadczenie lekarskie². Na podstawie badań przeprowadzonych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich na podstawie danych GUS w 2010r. wynika, że coraz więcej dzieci i młodzieży zmagają się z długotrwałymi problemami zdrowotnymi. Ponad 20 % populacji dzieci i młodzieży w wieku 5-19 lat cierpi na choroby przewlekle. Są to najczęściej: alergie, astma, choroby kręgosłupa, stany lękowe, depresje, choroby serca i układu krążenia, choroby nerek i układu moczowego, padaczka, cukrzyca i wiele innych.

W ramach systemu oświatowego kształcenie specjalne przewidziane jest dla uczniów niepełnosprawnych, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Organizowane jest ono w różnych typach szkół na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanego przez zespół orzekający publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej na wniosek rodziców (opiekunów) ucznia. Dla dzieci

¹ Podstawa prawna

par. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych ([Dz. U. 2010 nr 228 poz.1490](#))

par. 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach ([Dz. U. 2010 nr 228 poz. 1489](#))

² Nie wszyscy uczniowie zmagający się z przewlekłą chorobą uzyskują orzeczenia o niepełnosprawności wydawane przez Miejskie/Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności – PZON. Nie zmienia to jednak faktu że stan ich zdrowia znacząco wpływa na ich edukację i związane z nią potrzeby.



SPRĄTLECCZYNY NADZIEL Kształcenia Nauczycieli
OTWARTYCH SZKOL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



przewlekłe chorych natomiast organizuje się kształcenie specjalne w szkołach zorganizowanych w zakładach opieki zdrowotnej lub w formie nauczania indywidualnego. Szkoły specjalne organizowane w zakładach opieki zdrowotnej zapewniają realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki podczas pobytu tych uczniów na leczeniu. W przypadku uczniów, którzy przebywają na leczeniu krócej niż 9 dni, można odstąpić od organizowania zajęć edukacyjnych, za wyjątkiem dzieci, których leczenie wymaga częstej hospitalizacji. Uczniowie, których stan zdrowia utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie do szkoły i na podstawie zaświadczenia lekarza leczącego powinni zostać w domu, mogą realizować obowiązek szkolny i obowiązek nauki w formie indywidualnego nauczania zorganizowanego w miejscu ich przebywania np. w domu rodzinnym. Dzieci przewlekłe chore, które mogą uczęszczać do szkoły, są kształcone na zasadach ogólnych określonych w ustawie o systemie oświaty. Prawo każdego ucznia w szkole dotyczy psychologiczno-pedagogicznego wspierania rozwoju dziecka poprzez dobieranie takich form pracy dydaktycznej, treści, metod i organizacji nauczania, by umożliwić przekazywanie wiedzy wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz zapewnienia bezpiecznych warunków realizacji obowiązku szkolnego.

II. UZASADNIENIE

Opis problemów grupy osób, która dotychczas nie otrzymywała wsparcia / charakterystykę problemu dotychczas niedostrzeganego lub pomijanego w działaniach polityki / wykazanie niedoskonałości stosowanych dotychczas instrumentów

A) Wstęp.

Raport "Młodzi 2011" Kancelarii Prezesa Rady Ministrów zwraca uwagę na palący problem jakim jest sytuacja osób niepełnosprawnych w naszym kraju i podkreśla, że zmiana ich położenia może nastąpić poprzez "...otwieranie się instytucji edukacyjnych (...) na takie osoby..." oraz zauważa, że konieczne są "...działania mentalnie otwierające na perspektywę obecności osób niepełnosprawnych w różnych miejscach i rolach..." .

Raport „Integracyjne kształcenie niepełnosprawnych. Sens i granice zmiany edukacyjnej” 2006 G. Szumski dla CMPPP, zwraca uwagę, że niezbędna jest „...poprawa jakości kształcenia nauczycieli poprzez wprowadzanie do programu kształcenia wszystkich nauczycieli wiedzy na temat specjalnych potrzeb edukacyjnych i (nabywanie przez nich) umiejętności pracy z grupą zróżnicowaną, przygotowanie ich do podjęcia zadań kształcenia integracyjnego i włączającego – dobre przygotowanie nauczycieli odgrywa kluczowa rolę



SPRĄTĘCZNY NADZIEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



w efektywnym nauczaniu uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych...”

W Polsce od kilkunastu lat wprowadzane są zmiany w kształceniu uczniów niepełnosprawnych. Ich celem jest zmniejszenie odsetka uczniów niepełnosprawnych, kształcących się w szkołach specjalnych oraz w trybie nauczania indywidualnego, na rzecz ich włączania i integracji w szkołach (w oddziałach integracyjnych i ogólnodostępnych) wraz ze zdrowymi uczniami.

Jednakże większość nauczycieli mających kontakt z uczniami niepełnosprawnymi w szkołach nie jest do tego przygotowana w wystarczający sposób. Dodatkowy nauczyciel/ka wspomagający/ca pracuje wyłącznie w klasach integracyjnych. Klasy integracyjne przysługują tylko uczniom z określonymi niepełnosprawnościami (patrz ustęp I punkt 4 podpunkt a). Z spośród tej okrojonej grupy również nie wszyscy trafiają do klas integracyjnych, bo bywa, że w szkole takiej klasy brak³. Uczniowie niepełnosprawni dla których zabrakło klas integracyjnych, oraz uczniowie niepełnosprawni, którzy nie spełniają kryteriów ustawy i nauczanie w klasie integracyjnej im nie przysługuje (patrz ustęp I punkt 4 podpunkt b), uczy się w zwykłych klasach, lub jest kierowana na nauczanie indywidualne. Trzeba tu podkreślić, że statystyki GUS pokazują, iż im wyżej w procesie edukacji jest uczeń niepełnosprawny, tym częściej wybierane jest nauczanie indywidualne. Bliska obserwacja tego środowiska pozwala nam z całą mocą stwierdzić, że nie tyle jest to efekt pogarszania się stanu zdrowia, ile zbierania przez uczniów ciężkich emocjonalnie doświadczeń w procesie edukacji i „uciekania” od szkolnego środowiska. Jest to ewidentnie konsekwencja nieprzygotowania nauczycieli do pracy z tą grupą uczniów.

Nie ma kompleksowych szkoleń poświęconych pracy z uczniami niepełnosprawnymi, w tym szczególnie szkoleń "mentalnie otwierających" na ich potrzeby i sytuację, czyli dotyczących przekonań nauczyciela, jego postawy, oraz radzenia sobie z własnymi emocjami i stresem w kontakcie z niepełnosprawnością. Tymczasem kwestie te są kluczowe dla efektywnej edukacji włączającej. W psychologii za klasyczne uchodzą już badania potwierdzające występowanie „efektu Pigmaliona”, czyli sytuacji, w której oczekiwania nauczyciela dotyczące wykonania zadania przez ucznia, mają realny wpływ na rezultaty działania. Krótko mówiąc, jeśli nauczyciel nie wierzy, że uczeń podoła zadaniu, jego przekonanie najpewniej się sprawdzi i uczeń poniesie porażkę. Co gorsza, każdy kolejny taki przypadek utwierdzi nauczyciela w przekonaniu, że jego rozeznanie, intuicja, przekonania co do możliwości ucznia są słuszne. Nieprzygotowany nauczyciel często posługuje się stereotypami w zakresie

³ Aby można było taką klasę utworzyć, konieczne jest zebranie minimum 3 uczniów z orzeczeniem o konieczności nauczania w klasie integracyjnej.



SPRACUJĄCY NADZIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



oceny szans i problemów uczniów niepełnosprawnych. W efekcie często jest zbyt wymagający, lub zbyt pobłażliwy, a większości jego działań towarzyszy napięcie i lęk czy postępuje właściwie. Kontakt z chorobą, cierpieniem, w szczególności dziecka wywołuje u nieprzygotowanych nauczycieli szereg trudnych emocji, z którymi nie wiedzą jak sobie radzić. Nauczyciel sam nie posiadając wiedzy i umiejętności, ani właściwego podejścia do niepełnosprawności i choroby przewlekłej, nie jest w stanie również edukować w tym zakresie uczniów zdrowych. Całość opisanych trudności odbija się niekorzystnie na efektywności nauczania, oraz przyczynia się do niskiego stopnia integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w Polsce (według danych ze strony Biura Pełnomocnika Rządu ds. osób niepełnosprawnych).

Model SMOK odnosi się do ucznia niepełnosprawnego (rozumianego jako uczeń niepełnosprawny i/lub przewlekle chory), jednakże kształtowane w jego ramach postawy, przekonania, kompetencje są niezbędne we współczesnej szkole, w pracy z wszystkimi uczniami. Ich celem jest bowiem edukacja nastawiona na tworzenie społeczeństwa otwartego, partycypującego, zdolnego do efektywnej współpracy, gdzie różnice kulturowe, płciowe, majątkowe czy zdrowotne są czynnikiem wzrostu i rozwoju, ubogacającego nasz wszystkich. Naszym zdaniem powinno to być kluczowym celem edukacji.

Model SMOK jest modelem kształcenia ustawicznego nauczycieli w formie Programu Doskonalenia Nauczycieli [PDN] w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi. Jego Użytkownikami będą Placówki Doskonalenia Nauczycieli [PDN], a Odbiorcami nauczyciele szkół podstawowych z województwa pomorskiego.

Przeprowadzone w pierwszej fazie projektu pogłębione badania, potwierdziły wstępne założenia i uzasadniają wdrożenie założonego w projekcie modelu z nieznacznymi modyfikacjami.

B) Sposób przeprowadzenia badań

Badania przeprowadzone zostały przy jednoczesnym zastosowaniu metod ilościowych oraz jakościowych. Badanie ilościowe przeprowadzono techniką PAPI (Pen&Paper). Natomiast badanie jakościowe zostało zrealizowane za pomocą Indywidualnych Wywiadów Pogłębionych (IDI: *In-Depth Interviews*). Badaniami objęte zostały dwie masowe szkoły podstawowe na terenie Gdańska. W ramach obu modułów przebadano łącznie 363 respondentów.

W części ilościowej wzięło udział 303 respondentów w trzech grupach – uczniów, rodziców i nauczycieli. W ramach badania zostały zrealizowane 133 wywiady PAPI z uczniami piątych i szóstych klas, w tym odpowiednio:

- 124 ankiety z uczniami zdrowymi
- 9 ankiet z uczniami niepełnosprawnymi.

Ponadto badaniem ilościowym zostali objęci rodzice. Łącznie w próbie znalazło się 106 rodziców, w tym odpowiednio:

- 99 rodziców uczniów zdrowych
- 7 rodziców uczniów niepełnosprawnych.

Nauczyciele wzięli udział w obu modułach badania. W zakresie badania ilościowego zrealizowano 64 wywiady PAPI. Ponadto w tej grupie przeprowadzono również 60 wywiadów pogłębionych (po 30 IDI w każdej ze szkół). Wywiady te trwały średnio ok. 50 minut.

Równolegle zrealizowano badanie Desck Research dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych w krajach Unii Europejskiej, pod kątem przygotowania nauczycieli do pracy z uczniem niepełnosprawnym, sytuacji uczniów niepełnosprawnych w procesie edukacji, sytuacji osób niepełnosprawnych w kontekście podejmowania pracy zawodowej.

Ponadto opracowano *Krytyczną analizę prawną-systemową kształcenia osób niepełnosprawnych w szkołach publicznych i niepublicznych na prawach szkół publicznych*, zawierającą kompleksową analizę problemów kształcenia uczniów niepełnosprawnych w polskich, otwartych szkołach podstawowych.

Przeprowadzone analizy wskazują na obecność co najmniej kilku obszarów zapotrzebowań na szkolenia i dodatkowe wsparcie warsztatowe.

C) *Lista zdiagnozowanych nowych lub też potwierdzonych wcześniej opisanych we wniosku o dofinansowanie problemów.*

1. Niska świadomość celów nauczania integracyjnego.

Na pytania o stawiane sobie cele integracji nauczyciele nie potrafili podać konkretnych odpowiedzi. Pojawiające się jak mantra w wywiadach jakościowych sformułowania o wzroście empatii u dzieci zdrowych i o zapewnieniu uśmiechu i szczęścia dzieci

niepełnosprawnych, są wstrząsająco powierzchowne i nieadekwatne do celów jakie powinna stawiać sobie edukacja włączająca. Nauczyciele nie posiadają świadomości, że biorą udział w kształtowaniu przyszłych relacji społecznych. Sami nie posiadają wiedzy i umiejętności, ani właściwego podejścia do niepełnosprawności, nie są więc w stanie edukować w tym zakresie uczniów (pełnosprawnych i niepełnosprawnych).

Nauczyciele nie są świadomi do jakich ról socjalizują uczniów niepełnosprawnych, nie mają również skonkretyzowanej wizji dotyczącej miejsca osób niepełnosprawnych w społeczeństwie (*Raport z badań, s. 6, 18-23*). Nie rozumieją również, że celem integracji jest budowa właściwej postawy u ucznia zdrowego, skupiając się wyłącznie na dziecku niepełnosprawnym. Tymczasem zbudowanie właściwej postawy wobec niepełnosprawność w zdrowej części społeczeństwa jest nawet ważniejsze, gdyż to ta część jest dominującą większością i to ona w przyszłości będzie tworzyła zasady społecznego funkcjonowania, to ona będzie wykluczała lub włączała niepełnosprawnych w swoje szeregi.

Niewłaściwe, niejasne lub niespójne cele nauczania, sugerują potrzebę przygotowania nauczycieli w kompleksowym ujęciu obejmującym:

- pracę nad osobistymi przekonaniami i postawami wobec niepełnosprawności i chorób przewlekłych,
- dostarczenie wiedzy o społecznych i psychologicznych implikacjach niepełnosprawności i chorób przewlekłych,
- dostarczenie wiedzy o obliczach dyskryminacji i metodach przeciwdziałania
- dostarczenie wiedzy i umiejętności świadomego zarządzanie procesami zachodzącymi w klasie
- dostarczenie wiedzy i umiejętności w zakresie oceniania i motywowania uczniów w kontekście różnych deficytów uczniów z jednej strony, a potrzeby „sprawiedliwej”, adekwatnej oceny z drugiej strony

2. Niska świadomość procesów grupowych i mechanizmów budowania relacji w grupie, utrudniająca lub wręcz uniemożliwiająca integrację.

Często działania i decyzje pomyślane jako integracyjne odnoszą odwrotny skutek. Wynika to z niskiej świadomości relacji w grupie oraz zachodzących w niej procesów, i związanego z tym braku wiedzy o metodach ich rozpoznawania i kształtowania.

Nauczyciele z jednej strony nadmiernie chronią dzieci niepełnosprawne, z drugiej obciążają dzieci zdrowe. Tymczasem uniemożliwianie uczniom niepełnosprawnym doświadczania porażek, prowadzi do chronienia ich przed zadaniami będącymi realnym wyzwaniem. Wynika ono z potrzeby wynagradzania dziecku niepełnosprawnemu trudów

jego sytuacji poprzez chronienie go przed jakimikolwiek przykrościami. Nauczyciele chronią niepełnosprawnych uczniów nawet przed przykrościami będącymi konsekwencją decyzji i zachowań tego ucznia (*Raport z badań*, s. 15-16). A przecież doświadczanie negatywnych aspektów interakcji stanowi warunek socjalizacji rówieśniczej i przygotowuje dziecko do udziału w życiu społecznym. Nauczyciele chroniąc uczniów niepełnosprawnych, pozbawiają ich szansy na przygotowanie do funkcjonowania w społeczeństwie. Zwiększa to ryzyko pojawienia się postawy roszczeniowej wśród uczniów niepełnosprawnych w dorosłości, ale przede wszystkim pozbawia ich możliwości zdobycia wiedzy o tym jak funkcjonuje grupa, jakie zachowania sprzyjają byciu jej pożądanym członkiem, a jakie nieuchronnie skazuje na wykluczenie z niej.

Równoległe takie nastawienie prowadzi do bagatelizowania przez nauczycieli emocji i potrzeb uczniów zdrowych w procesie integracji. Niestety również do ignorowania, lub bagatelizowania sytuacji w których to uczeń zdrowy jest pokrzywdzony przez niepełnosprawnego. Pozostawia to uczniów zdrowych z poczuciem niesprawiedliwości i bezradności. Takie postępowanie przyczynia się do kształtowania niechęci do osób niepełnosprawnych w ogóle i unikania ich w przyszłości. Wiąże się to bezpośrednio z opisanym w poprzednim punkcie problemem niskiej świadomości u nauczycieli, że jednym z ważniejszych celów edukacji włączającej jest zbudowanie przyszłych relacji społecznych między osobami niepełnosprawnymi, a zdrowymi.

Równie fatalne w skutkach jest, zdiagnozowane na poziomie badań, zaburzenie relacji dawania i brania oraz socjalizowanie uczniów niepełnosprawnych do roli biorców (*Raport z badań*, s. 12-16). Nauczyciele przypisują uczniom niepełnosprawnym właściwie wyłącznie rolę odbiorców (działań i decyzji). Akcentowanie obowiązku opieki uczniów zdrowych wobec uczniów niepełnosprawnych prowadzi do utrwalania stereotypu, iż w niepełnosprawność wpisane są jedynie limity, ograniczenia, deficyty i przeszkody, oraz, że niepełnosprawny jest ciężarem dla osoby zdrowej (*Raport z badań*, s. 12-13). Budowanie relacji między zdrowymi, a chorymi uczniami, nastawione na sprawne współdziałanie wydaje się w ogóle nie istnieć w świadomości nauczycieli.

W pogłębionym badaniu najbardziej niepokojące są następujące tendencje w zakresie budowania przez nauczycieli relacji uczniowie zdrowi- niepełnosprawni:

- a) oczekiwanie od uczniów zdrowych postaw altruistycznych, wręcz rezygnacji z własnych pragnień celów, by niepełnosprawnemu koledze nie było przykro (np. opisywane przez nauczycieli przypadki rezygnacji z konkretnych aktywności czy miejsc wycieczek),

- b) oczekiwanie od uczniów zdrowych postaw nacechowanych wyrozumiałością, pomocą i serdecznością wobec każdego niepełnosprawnego, „na mocy” jego niepełnosprawności niezależnie od okoliczności (np. uczeń niepełnosprawny jest złośliwy, bije lub wyzywa, a dziecko zdrowe ma mu wybaczyć i pomagać mimo tego),
- c) łączy się to tendencją do chronienia dziecka niepełnosprawnego przed wszelkim przykrymi, czy trudnymi doświadczeniami.- również przed konsekwencjami własnych zachowań. W efekcie dzieci niepełnosprawne nie otrzymują naturalnej „informacji zwrotnej” od dzieci zdrowych o konsekwencjach swoich zachowań, postaw, więc wolniej lub wcale nie uczą się funkcjonowania w grupie rówieśniczej,
- d) „psucie” rzadkich autentycznych przyjaźni między zdrowymi a niepełnosprawnymi po przez komentowanie ich w kategoriach pomocy udzielanej przez zdrowe dziecko. (dobrym przykładem jest tu opis jednego z nauczycieli który nakreślił sytuację niewidzącego chłopca, którym tak ładnie opiekuje się zdrowy - bawi się z nim, odwiedza go w domu, siedzi z nim w autobusie. W ten sposób zdrowa przyjaźń zostaje zdegradowana do pozycji pomocy) ,
- e) oczekiwanie przez nauczycieli od uczniów zdrowych, takiego samego jak prezentowane przez nich, wyparcia trudnych emocji wobec niepełnosprawnych (postrzeganych przez nauczycieli jako „złe” czy „niegodne”),
- f) stawianie sobie za cel uszczęśliwienia dziecka niepełnosprawnego, „uśmiech na twarzy” itd. Co bardzo niepokojące nikt z badanych nie mówił o przygotowaniu dziecka do funkcjonowania w społeczeństwie właśnie po przez możliwość zmierzenia go z sytuacjami trudnymi. Na przykład stworzenia okazji do nauczenia się/ doświadczenia w bezpiecznym środowisku szkolnym zasad funkcjonowania w grupie, zrozumienia pewnych relacji i mechanizmów nią rządzących. Wręcz przeciwnie można odnieść wrażenia że nauczyciele chcąc niejako rekompensować dzieciom niepełnosprawność chcieliby uchronić je przed poznaniem trudnych aspektów życia w społeczeństwie i związanych np. z relacjami z rówieśnikami rozczarowań, porażek itp.

W naszym odczuciu powyższe prowadzi w prostej linii do utrwalania, a nawet pogłębiania alienacji społecznej niepełnosprawnych w przyszłości. Po takich doświadczeniach szkolnych większość zdrowych, świadomie lub podświadomie będzie dążyła do unikania wspólnej pracy z niepełnosprawnymi w przyszłości, nie mówiąc już o przyjaźni czy związkach.

Potwierdza to konieczność szkoleń antydyskryminacyjnych, oraz szkoleń z zarządzania procesem grupowym, dających narzędzia pracy z grupą i podnoszących świadomość



procesów zachodzących grupie i mechanizmów dyskryminacji, tak by nauczyciele mogli zarządzać procesem kształtowania się relacji w grupie rówieśniczej.

3. Trudności w komunikacji nauczycieli z uczniami i rodzicami uczniów (*Raport z badań, s. 4-5, 22.*)

Nauczyciele zarzucają rodzicom zaniedbania wychowawcze, brak czasu i zaniechanie kontynuowania procesu dydaktycznego w domu, wskazując na obarczanie ich odpowiedzialnością i roszceniową postawę. W tym samym jednak momencie z relacji nauczycieli można wysnuć wniosek, że i oni wobec rodziców wykazują postawę roszczeniową, nie ukierunkowaną na zrozumienie i wspólne wypracowanie rozwiązań, tylko na stawianie wymagań i rozliczanie. Powoduje to duże utrudnienia w zrozumieniu sytuacji rodziców, oraz w komunikacji na linii nauczyciel-rodzic. Wskazuje to na potrzebę zwiększenia określonych kompetencji miękkich, w szczególności interpersonalnych, jak również dostarczenie wiedzy o sytuacji społeczno-psychologicznej samego dziecka jak i rodzica dziecka niepełnosprawnego, w ramach szkoleń z społeczno-psychologicznych implikacji niepełnosprawności. Szkolenia te mają na celu zmianę w podejściu do rodziców i współpracy z rodzicami, na bardziej partnerską, służącą wymianie doświadczeń i realizacji pomysłów, dającą obu stronom dialogu wsparcie i zrozumienie partnera. Utrudnienia w kontekście kontaktu z rodzicami, zahamować mogą bowiem proces indywidualizacji procesu nauczania i znacznie ograniczyć rozwój dziecka niepełnosprawnego. Rozwój ten wymaga zaś synergicznego współdziałania wielu podmiotów i partnerstwa społecznego, co w świetle danych wtórnych wydaje się być jedną z podstawowych dyrektyw Agencji Rozwoju Edukacji Uczniów ze Specjalnymi Potrzebami (*Desk Research, s. 122-123*). Również prowadzenie rozmów z uczniami niepełnosprawnymi, jak i ze zdrowymi, na tematy wrażliwe, związane często z społecznym tabu, wymaga sporych umiejętności komunikacyjnych. Rozmowy takie są potrzebne uczniom, ale jak wynika z badań, nie są prowadzone. Nauczyciele oczekują interwencji nauczyciela wspomagającego lub psychologa w przypadku problemów takich, jak: wyciszanie emocji uczniów oraz rozmowa na ich temat. Wynika to nie tylko z trudności komunikacyjnych, ale również z lęku przed odpowiedzialnością i skłonności do poszukiwania gotowych rozwiązań, którym dany nauczyciel mógłby podporządkować swoją pracę lub według których mógłby strukturyzować proces edukacji uczniów (*Raport z badania, s. 22-23*).

Nauczyciele nie czują się wystarczająco przygotowania do działania w sytuacjach trudnych emocjonalnie, problemowych, gdzie konieczne jest rozwiązywanie konfliktów. Oczywiście jest to tendencja niepokojąca, gdyż sytuacja w której nauczyciel nie wypracowuje wspólnie z nauczycielem wspomagającym, pedagogiem szkolnym, czy

psychologiem spójnej strategii wsparcia ucznia niepełnosprawnego, tylko niejako chce przekazać im problem, jest nie do przyjęcia jako całkiem nieefektywna. Bowiem to nauczyciel jest w ciągłym kontakcie z uczniem i to w ich wzajemnej relacji oraz w relacjach w klasie, których moderatorem powinien być nauczyciel, problem będzie się uwidaczniał. Uczeń niepełnosprawny powinien móc otrzymać wsparcie od swojego nauczyciela, ten zaś powinien być przygotowany do jego udzielania. Oczywiście poważniejsze problemy mogą i powinny być przekazywane dalej, do specjalistów, jednakże nauczyciel musi być przygotowany na specyficzne potrzeby, reakcje, problemy w procesie integracji i to nie tylko ze strony ucznia niepełnosprawnego czy przewlekle chorego, ale również ze strony uczniów zdrowych (którzy też przecież doświadczają emocji w kontakcie z dzieckiem niepełnosprawnym), oraz rodziców jednych i drugich uczniów. Potwierdza to potrzebę szkolenia kompetencji z zakresu komunikacji, oraz (w celu lepszego zrozumienia rodziców i uczniów) ze społecznych i psychologicznych implikacji niepełnosprawności.

4. Problemy z emocjami w kontakcie z niepełnosprawnością - własnymi i uczniów zdrowych i niepełnosprawnych.

Badania pokazały, iż nauczyciele wypierają trudne emocje związane z niepełnosprawnością. Nie potrafią ich również nazwać. W wypowiedziach najczęściej bagatelizują oni negatywne stany emocjonalne, na co wpływ ma silnie zakorzeniony w mentalności obraz nauczyciela idealnego i poczucie kontroli społecznej wynikające z przeświadczenia, że negatywne emocje są w perspektywie pracy z uczniem niepełnosprawnym „niepoprawne politycznie”.

W całej grupie przebadanych nauczycieli wśród zgłaszanych emocji nie pojawiają się te naprawdę trudne: takie jak złość, agresja, obrzydzenie, strach, irytacja. Nauczyciele np. zarzucają zachowania agresywne rodzicom, czasem uczniom, natomiast o sobie mówią najwyżej iż „tracą cierpliwość”. Nie rozpoznają jednak tych emocji jako złości czy irytacji, nie mówiąc o agresji. Wypieranie emocji nie jest jednak dobrym rozwiązaniem.

Nauczyciele gloryfikują przy tym cierpliwość, która stanowi obok powtarzania główne narzędzie pracy, rozumiejąc ją jednak bardziej jako samokontrolę (*Raport z badań, s. 10-12*). Unikanie trudnych aspektów związanych z niepełnosprawnością (bolesność procesu integracji, nierówne szanse, doświadczenia dzieci wyniesione ze szpitali, inna niż u dzieci zdrowych świadomość śmierci, cierpienia w życiu itp.) stanowi między pochodną nie radzenia sobie z własnymi emocjami i błędnego rozumienia integracji (*Raport z badań, s. 14, 17*).

Nauczyciele unikają również rozmów o emocjach uczniów. Bardzo niepokoi fakt, iż nauczyciele sami odcinając się od trudnych emocji w kontakcie z uczniem



SPRACUJĄCY NADZIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYMI SZKOLENIA PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



niepełnosprawnym, świadomie i nieświadomie wywierają presję na dzieci zdrowe by i one wyzbyły się lub ukrywały swoje trudne emocje wobec niepełnosprawnych uczniów. Przynosić to może bardzo negatywne rezultaty w relacjach między zdrowymi i niepełnosprawnymi uczniami i rzutować na ich postawy w dorosłym życiu.

Utwierdza to w przekonaniu, że istnieje potrzeba poszerzenia wiedzy na temat niepełnosprawności, ale też osobistego rozwoju - przygotowania się do pracy z obszarami trudnymi dla każdego człowieka. Wyniki badań sugerują tu jasno potrzebę z jednej strony szkoleń dotyczących pracy z emocjami, z drugiej przedłużonego wsparcia w postaci warsztatów. Trzeba bowiem wyraźnie powiedzieć, iż praca z dzieckiem niepełnosprawnym to konieczność zmierzenia się z doświadczeniem cierpienia, bezradności wobec niego, z doświadczeniem straty, „niesprawiedliwości”, czasem śmierci. To trudne sytuacje i nie powinniśmy oczekiwać, że osoby nie przygotowane do nich i nie objęte jakimkolwiek wsparciem będą w stanie udźwignąć takie doświadczenia, a w szczególności powtarzać je wielokrotnie.

Wszystkie szkolenia poruszają kwestie niepełnosprawności i odnoszą się do postaw i przekonań, jak również wszystkie oparte są o metody pozwalające osobiście doświadczać pewnych emocji i odczuć. Cały cykl szkoleń jest formą pracy nad postawami i przekonaniami i cały przyczynia się do wzrostu wrażliwości na psychologiczne, socjologiczne i emocjonalne uwarunkowania pracy nauczyciela. W efekcie cały cykl szkoleń i wsparcia przyczynia się do lepszego radzenia sobie z emocjami, a w ramach szkolenia z komunikacji, oceniania i motywowania, oraz społecznych i psychologicznych implikacji niepełnosprawności kwestie emocji, ich rozpoznawania, oraz radzenia sobie z nimi są poruszane wprost, jak również dostarczane są pewne narzędzia pracy z emocjami, które z jednej strony mogą być używane przez nauczyciela w pracy nad własnym rozwojem, z drugiej nadają się również do pracy z dziećmi i rodzicami.

W ramach fazy testów zostaną sprawdzone trzy metody przedłużonego wsparcia nauczycieli - grupy wsparcia, tutoring z kontynuacją w postaci action learningu, trening interpersonalny z kontynuacją w postaci indywidualnych konsultacji. Wszystkie wybrane do testowania formy wspierają proces zmiany i rozwój osobisty, pozwalają na pracę nad postawą i przekonaniami, natomiast różnią się znacząco w swej formie. Można tu zaobserwować pewnego rodzaju stopniowanie bliskości relacji z prowadzącym, jak również stopnia „odkrywania/obnażania” emocjonalnego, psychicznego siebie przed osobą prowadzącą. Trening interpersonalny i indywidualne konsultacje mogą być odbierane przez nauczycieli jako najbardziej ingerujące, tutoring z action learningiem – jako pośrednie, zaś najmniej odczuwana jako ingerująca będzie najpewniej forma grup wsparcia. Są to jednak tylko założenia i dopiero faza testów pozwoli nam określić plusy i minusy każdej z metod, jej odbiór przez użytkowników i odbiorców, bariery w stosowaniu itp. Zgodnie też z zapisami wniosku o dofinansowanie,

jednym z celów testowania 4 ścieżek wsparcia (z których jedna obejmuje wyłącznie szkolenia bez kontynuacji, a 3 pozostałe to szkolenia + jedna z form wsparcia dodatkowego), jest określenie, która z nich jest najbardziej efektywna kosztowo (proporcja nakład/rezultat), oraz czy jest możliwe wskazanie pewnych wytycznych związanych z specyfiką grupy nauczycieli (wiek, płeć, doświadczenie zawodowe, typ osobowości), które predestynują ich do konkretnej formy wsparcia. Zakładamy więc możliwość dwóch scenariuszy:

1. Wynik testowania wskaże na jedną, najefektywniejszą ścieżkę wsparcia.
2. Wynik testowania wskaże, że jedna z ścieżek jest najefektywniejsza wobec grupy o określonych parametrach (np. nauczyciele z wieloletnim doświadczeniem), ale wobec innej grupy (np. początkujący nauczyciele) będziemy rekomendować inną ścieżkę.

5. Problemy z ocenianiem i konstruowaniem systemów motywacyjnych.

W świetle badań okazało się, że nauczyciele nie posługują się żadnym świadomie skonstruowanym systemem motywacji i gratyfikacji. Są również świadomi poważnych problemów z ocenianiem, szczególnie w kontekście sprawiedliwości oceny w oczach uczniów (*Raport z badań, s. 19-20*). Dodatkowo, niemożność stworzenia uczniom niepełnosprawnym płaszczyzny prezentacji swoich umiejętności oraz wikłanie ich w nieproporcjonalną relację dawania i brania, która uzależnia ich od uczniów zdrowych, generuje automatycznie utrudnienia z adekwatną oceną. Problem jest bardzo poważny - uczniowie zdrowi, nie przygotowani dobrze przez nauczycieli, nie rozumiejący systemu oceniania, odbierają oceny uczniów niepełnosprawnych jako niesprawiedliwe. Poczucie krzywdy często znajduje ujście w agresji wobec ucznia niepełnosprawnego. Z kolei uczeń niepełnosprawny dostrzega inne kryteria oceny swojej pracy i to odbiera mu satysfakcję z uzyskanych stopni/efektów. Osoby niepełnosprawne mają często problem z samooceną i z motywacją, więc wszelkie trudności w obszarze oceniania i motywowania mają wpływ na ich dalsze osiągnięcia. Uzasadnia to zapotrzebowanie na szkolenia z oceniania i motywowania.

6. Brak oferty szkoleń dla nauczycieli dotyczących powyższych aspektów oraz nastawionych na zmianę/ kształtowanie postaw i przekonań, w ofercie Placówek Doskonalenia Nauczycieli.

Dane zebrane w ramach pogłębionych badań i analizy w pierwszej fazie projektu potwierdziły, że nauczycieli kształci się głównie pod kątem zdobywania czy poszerzania wiedzy przedmiotowej oraz w zakresie pracy z niepełnosprawnością rozumianej jako zbiór metod wspierania/ułatwiania/pozyskiwania przez uczniów wiedzy przy/mimo

różnego rodzaju deficytów. Kompetencje miękkie odgrywają marginalną rolę w procesie edukacji ustawicznej nauczycieli, natomiast szkoleń i warsztatów nastawionych na postawy i przekonania nie ma w ofercie wcale. Brak również zróżnicowanej oferty wsparcia dodatkowego. Tymczasem w obliczu wyartykułowanych trudności związanych z niepełnosprawnością, wydaje się słuszne wdrażanie takich szkoleń i wsparcia do mechanizmów edukacji ustawicznej nauczycieli. Zwłaszcza, że w przypadku zawodu nauczyciela zakłada się stałość i ciągłość doskonalenia zawodowego oraz rozwijania umiejętności. Zaproponowany model zaś wpisuje się w postulat ciągłego szkolenia nauczycieli. W Polsce poprawa kształcenia w zakresie pracy z niepełnosprawnymi uczniami jest szczególnie istotna z uwagi na niską efektywność systemu edukacji integracyjnej, której wskaźnikiem jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych na poziomie 36% – mniejsza od średniej unijnej o około 10 punktów procentowych oraz mniejsza od średniej państw, będących w czołówce pod tym względem (Niemcy, Dania) o około 19 do 21 punktów procentowych (*Raport z badań*, s. 8, *Desk Research*, s. 102).

Nauczyciele wskazują chęć rozwoju i zróżnicowanych szkoleń, zwłaszcza tych dotyczących niepełnosprawności. Popadają jednak w pewien schematyzm. Podejmowanym działaniom szkoleniowym towarzyszy zasada bodźca i reakcji, gdyż doskonalenie zawodowe odbywa się głównie w odpowiedzi na napotkany problem, za pomocą środków aktualnie dostępnych. Stąd też poszczególnym działaniom towarzyszy stres i niepewność, te zaś emocje stoją u podstaw oczekiwań nauczycieli, iż zostanie im dostarczony wzorzec postępowania (*Raport z badania*, s. 20-23).

Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest też wskazywanie przez nauczycieli, że zdobyte na szkoleniach, bądź warsztatach umiejętności, rzadko udaje im się wdrożyć do praktyki nauczania. Uzasadnia to zastosowane w modelu rozwiązanie w którym szkolenia są kontynuowane, poprzez różnorakie formy wsparcia po ich zakończeniu, z jednej strony ułatwiające kontynuowanie procesu zmiany, z drugiej dające też możliwość monitorowania postępów nauczyciela. Uzasadnia to również stosowanie narzędzia action plan po każdym szkoleniu.

7. Analiza potrzeb edukacyjnych nauczycieli jest prowadzona wyłącznie w oparciu o deklaracje nauczycieli.

Jest to nieefektywne, gdyż zgłaszane są wówczas wyłącznie takie deficyty, których nauczyciele są świadomi, które we własnej ocenie uznają za istotne, oraz takie do których nie obawiają się przyznać (również przed sobą) - nie objęte społecznym tabu, jak dla przykładu agresja nauczyciela. W wyniku tego dostosowana do nich, celowana w te problemy oferta szkoleń i warsztatów nie powstaje.

8. Część zgłaszanych trudności leży w braku właściwego dostosowania pomieszczeń.

W niedostosowanej sali i toalecie uczeń niepełnosprawny jest skazany na niesamodzielność i doświadczanie porażek, trudno więc przekonywać w takich warunkach nauczyciela do zmiany przekonań co do możliwości niepełnosprawnych. Nauczyciel może również nie być w stanie zbudować właściwych relacji między uczniem niepełnosprawnym, a zdrowymi uczniami, ani wzmacniać jego samooceny, jeśli warunki skazują takiego ucznia na zależność od innych, albo nie zapewniają mu minimum intymności w przyjęciu leku, skorzystaniu z toalety itp. Dostosowane otoczenie pozwala osobom niepełnosprawnym na pełną samodzielność, nawet w przypadku bardzo poważnych deficytów. Jest stosunkowo częstym zjawiskiem, że opiekunowie i otoczenie osób niepełnosprawnych zamiast usunąć źródło problemów na poziomie technicznym (np. dostosować łazienkę) próbuje przekonać siebie i niepełnosprawnego do konieczności akceptacji sytuacji uzależnienia od pomocy osób trzecich. Bywa, że dorabiane są do tego teorie np. o tym, że taka wzajemna pomoc jest rozwijająca dla obu stron, bo jedna uczy się brać, a druga dawać. Albo, że jest to rozwiązanie ekonomicznie uzasadnione - po prostu tańsze. Tymczasem, długofalowo jest on wyczerpujące dla obu stron, a w osobach niepełnosprawnych może wyrobić niepożądane zmiany, takie jak wyuczona bezradność. Przebadanie takich mechanizmów w ramach modelu i pokazanie, że część problemów postrzeganych jest wyłącznie w kategorii technicznych, w rzeczywistości przekłada się na wymierne problemy w integracji, podejściu do nauki, w samoocenie ucznia niepełnosprawnego, dostarczy szkołom twardych (naukowo popartych) argumentów w zabieganiu o dostosowanie pomieszczeń szkolnych.

Na tym etapie projektu nie jest możliwe dokładne określenie zastosowanych rozwiązań technicznych, lub wskazanie elementów podlegających dostosowaniu dla osób niepełnosprawnych, ponieważ nie wiemy jeszcze jakich uczniów (z jakimi deficytami) problem będzie dotyczył. Generalnie dotyczyć będzie to wszelkich aspektów funkcjonowania niepełnosprawnego ucznia w szkole, tj. przede wszystkim: toalet, podjazdów, mebli, dostosowanych pomocy edukacyjnych. Ale możliwe, że np. poważnym problemem jest umiejscowienie włącznika światła w szatni lub toalecie na wysokości niedostępnej dla ucznia na wózku inwalidzkim i wtedy konieczne będzie zmiana położenia tego włącznika.

Wpływ na funkcjonowanie modelu będzie polegał na udowodnieniu, iż określone problemy z adaptacją dziecka niepełnosprawnego wynikają z technicznych utrudnień i że wyłącznie dzięki dostosowaniu otoczenia można je rozwiązać. A próby rozwiązania ich poprzez edukowanie nauczycieli są nieskuteczne, drogie i pozbawione sensu. Przykładowo trudno budować partnerskie relacje z grupą ucznia, któremu trzeba pomóc w toalecie, pomóc wejść na krzesło, pomóc zapalić światło, pomóc zejść po schodach itp.



Taka ciągła pomoc stanie się szybko uciążliwa dla obu stron. Trudno wymagać by w takich warunkach, nauczyciel wyrobił w uczniu przekonanie, iż może on być osoba samodzielną i aktywną.

Wyniki z tej fazy posłużą za twardy argument (poparty badaniami) w negocjacjach z instytucjami finansującymi szkołę, iż określoną pulę problemów można rozwiązać wyłącznie inwestując w przystosowanie otoczenia do potrzeb niepełnosprawnych, a próby inwestowania w dostosowanie nauczycieli do radzenia sobie z tymi problemami są całkowicie pozbawione sensu.

D) *Skala występowania opisanych problemów*

W woj. Pomorskim zgodnie z danymi uzyskanymi z Kuratorium Oświaty w Gdańsku, według danych z Systemu Informacji Oświatowej na dzień 31.03.2012r. w szkołach podstawowych uczyło się 2740 uczniów z orzeczoną niepełnosprawnością, z czego tylko 1127 w klasach integracyjnych. Ponadto 238 uczniów z orzeczoną niepełnosprawnością było objętych indywidualnym nauczaniem. Z danych zawartych w SIO wynika, że uczniów przewlekłe chorych było w tym czasie w całym woj. Pomorskim jedynie 54. Jest to dana rażąco zaniżona. Potwierdza to dodatkowo fakt iż uczniowie przewlekłe chorzy nie są dostrzegani przez system, a ich problemy i potrzeby nie są wystarczająco dobrze rozpoznawane. W świetle powyższych danych należy więc przyjąć, że na jakimś etapie pracy zawodowej każdy nauczyciel ma w klasie ucznia z orzeczoną niepełnosprawnością i/lub ucznia przewlekłe chorego, czyli (według GUS, dane z 2010r.) około 10 207 nauczycieli (w tym 80,6% kobiety). Opracowanie Modelu- Programu Doskonalenia Nauczycieli w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi, jest więc kwestią palącą. Jest to wsparcie dla Placówek Doskonalenia Nauczycieli, które właściwie nie uzyskują wsparcia w zakresie opracowywania nowych modeli kształcenia. Z kolei nauczyciele szkół podstawowych, rzadko lub wcale nie są traktowani jako grupa pracująca z osobami niepełnosprawnymi i/lub przewlekłe chorymi. W związku z tym, nie otrzymują stosownego wsparcia, czy to w zakresie umożliwiania nabycia lub podnoszenia stosownej wiedzy i umiejętności, czy to w kontekście niezbędnego przynajmniej dla części nauczycieli wsparcia psychologicznego związanego z dużym emocjonalnym kosztem takiej pracy.

Należy jeszcze zauważyć, że choć model dotyczy doskonalenia nauczycieli szkół podstawowych w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi, jednakże należy go traktować jako model właściwy dla wszystkich nauczycieli. Proces edukacji dziecka niepełnosprawnego pozwalają z ogromną wyrazistością zaobserwować deficyty w przygotowaniu nauczycieli. Natomiast kompetencje „miękkie”, oraz większa świadomość i wrażliwość, które będziemy rozwijać u nauczycieli w celu niwelowania tych braków, są

uniwersalne i potrzebne w pracy z każdym uczniem. Z drugiej zaś strony szkoła jest miejscem gdzie dziecko uczy się funkcjonowania w społeczeństwie, a osoby niepełnosprawne są jego integralną częścią. Właściwa postawa nauczyciela, oraz wiedza o społecznych implikacjach niepełnosprawności powinna być więc w szkołach przekazywana niezależnie od faktu posiadania, bądź nie w klasie ucznia niepełnosprawnego. Należy też zauważyć, że zdrowy uczeń być może boryka się lub będzie borykał z problemem niepełnosprawności któregoś z członków rodziny, albo z grupy rówieśniczej czy, w przyszłości, z pracy. Można przyjąć, że na jakimś etapie życia, każdy spotyka się z niepełnosprawnością. I tu również szkoła powinna wyposażać uczniów we właściwe wzorce, na przyszłe funkcjonowanie w społeczeństwie. Nie możemy też pominąć prostej prawdy- fakt iż dziecko jest zdrowe na etapie szkoły w żadnej mierze nie oznacza, że tak będzie przez całe jego życie. Właściwie wraz z wydłużaniem się wieku ludzi można z powodzeniem założyć, że na jakimś etapie życia każdy z nas będzie mniej lub bardziej niepełnosprawny.

E) *Przyczyny występowania opisanych problemów.*

Placówki Doskonalenia Nauczycieli są podmiotami, które w założeniu mają wspierać nauczycieli w czasie całej aktywności zawodowej. Organizują one szkolenia niezbędne nauczycielom do awansu zawodowego. Szkolenia i warsztaty w ofercie Placówek Doskonalenia Nauczycieli pojawiają się w oparciu o deklarowane przez nauczycieli potrzeby szkoleniowe, zaś programy szkoleń są tworzone i wdrażane bez badania ich efektywności, ani na samych nauczycielach, ani na uczniach czy też rodzicach. Opieranie analizy potrzeb edukacyjnych wyłącznie o deklaracje nauczycieli jest nieefektywne, gdyż zgłaszane są wówczas wyłącznie takie deficyty, których nauczyciele są świadomi, które we własnej ocenie uznają za istotne, oraz takie do których nie obawiają się przyznać (również przed sobą)- nie są objęte społecznym tabu, jak dla przykładu agresja nauczyciela. W stworzonym w ramach projektu Modelu założyliśmy, a następnie potwierdziły to przeprowadzone pogłębione badania, że najistotniejsze dla efektywności procesu edukacji w szkołach deficyty w kompetencjach nauczycieli nie mieszczą się w opisanym zakresie, w związku z czym pozostają nierozpoznane. W wyniku tego dostosowana do nich, celowana w te problemy oferta szkoleń i warsztatów nie powstaje.

Ten mechanizm i jego szkodliwe działanie, przynoszą szczególnie niekorzystne rezultaty w przypadku edukacji uczniów niepełnosprawnych. Brak lub niewystarczająca świadomość nauczycieli (i całego zresztą społeczeństwa, w tym i niepełnosprawnych i ich rodzin) w zakresie wielości czynników wpływających na jakość życia i społecznego funkcjonowania niepełnosprawnych i przewlekle chorych oraz nieznanymi modelami funkcjonowania niepełnosprawnych w społeczeństwie (np. w innych społecznościach), jak również wielość społecznych tabu związanych z niepełnosprawnością, oraz emocje jakie w



SPRĄTLECCZYNY NADZIEL KOSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTEJ SZKOŁY PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



naturalny sposób pojawiają się u nauczycieli w kontakcie z chorobą, cierpieniem czy nawet śmiercią dziecka, są czynnikami wybitnie utrudniającymi efektywne przygotowanie się nauczycieli do pracy z tą grupą uczniów.

Dzięki realizacji projektu oprócz innowacyjnego modelu doskonalenia powstanie też opracowany schemat badania potrzeb edukacyjnych i potrzeb w zakresie wsparcia (oferty doskonalenia) oraz ich efektywności. Jest to cenny wkład w rozwój kształcenia ustawicznego, gdyż wraz z dynamicznymi zmianami społecznymi, również zmiany w potrzebach następują szybko, i ich bieżące monitorowanie jest jednym z kluczowych warunków efektywności.

Należy zwrócić uwagę, że tak głęboko ingerujący w postawy i przekonania nauczyciela model doskonalenia, choć dotyczy tylko jednego z obszarów wykluczenia społecznego tj. niepełnosprawności, siłą rzeczy otwiera uczestników na większą wrażliwość na wykluczenie społeczne w ogóle. Część z narzędzi jest uniwersalna i może być stosowana również wobec uchodźców, emigrantów, osób o różnej orientacji seksualnej, czy w przypadku dyskryminacji ze względu na płeć czy wiek.

F) *Konsekwencje istnienia zidentyfikowanych problemów.*

Konsekwencją braku oferty doskonalenia nauczycieli w zakresie pracy z dzieckiem niepełnosprawnym jest brak lub niewystarczające przygotowanie kadry pedagogicznej do pracy z tą grupą, ale również do pracy z tematyką wykluczenia społecznego w ogóle. Jest to problem już odczuwalny we wskaźnikach, natomiast w naszej ocenie będzie on narastał, bowiem wraz z naciskiem na edukację włączającą, coraz więcej uczniów niepełnosprawnych trafia do szkół podstawowych, natomiast nie idzie za tym żadna zaplanowana i zakrojona na szeroką skalę akcja przygotowania nauczycieli na tą sytuację. Brak przygotowania nauczycieli w kwestii mechanizmów dyskryminacyjnych odczuwają przy tym wszyscy uczniowie, gdyż dyskryminacja może równie dobrze dotyczyć płci, pochodzenia, statusu materialnego, koloru skóry, a przecież i w tych obszarach zmiany zachodzące w naszym kraju zaczynają być odczuwalne. Konsekwencją braku planowej pracy z problematyką niepełnosprawności i ogólnego wykluczenia społecznego w szkołach, jest bardzo niski w Polsce na tle krajów Europejskich wskaźnik niepełnosprawnych wśród studentów i absolwentów uczelni wyższych, oraz aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych. (porównaj z *Desck Reseach*), jak również niepokojąco wysoki wskaźnik uczniów niepełnosprawnych wybierających, czy raczej zmuszanych przez okoliczności do wybrania nauczania domowego. Dodatkowo na podstawie naszych badań jak i innych opracowań (porównaj „Czytanki o edukacji. Dyskryminacja” pod redakcją Doroty Obidniak) można



wysunąć wniosek, że brak lub niewystarczające / nieadekwatne do potrzeb przygotowanie i wsparcie dla nauczyciela w całym okresie pracy zawodowej sprzyja agresji w szkole.

I. CEL WPROWADZENIA INNOWACJI

Jaki będzie pożądaný stan docelowy po wprowadzeniu innowacji.

Celem głównym projektu jest wypracowanie nowego Modelu Kształcenia Ustawicznego dla Nauczycieli pracujących w SP oraz jego upowszechnienie i włączenie do głównego nurtu polityki wśród dyrektorów i nauczycieli SP oraz Placówek Doskonalenia Nauczycieli, Kuratorium, Wydziałów Oświaty Urzędów Miast i Gmin z województwa pomorskiego do 28.02.2015.

Model Kształcenia Ustawicznego ma formę Programu Doskonalenia Nauczycieli [PDN] w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi. Jego Użytkownikami będą Placówki Doskonalenia Nauczycieli [PDN], a Odbiorcami nauczyciele szkół podstawowych z województwa pomorskiego.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez następujące cele szczegółowe, takie jak:

1. Przebadanie skuteczności jednego Modelu w ciągu 18 miesięcy testowania
2. Opracowanie i przetestowanie skuteczności 4 ścieżek wsparcia w ramach Modelu w ciągu 26 miesięcy.
3. Upowszechnienie i włączenie do głównego nurtu polityki w ciągu 22 miesięcy Modelu, poprzez przeprowadzenie 12 szkoleń pilotażowych dla dyrektorów i nauczycieli i 50 spotkań w Placówkach Kształcenia Nauczycieli, Kuratorium, Wydziałach Oświaty Urzędów Miast i Gmin z województwa pomorskiego.

Pożądanym stanem docelowym po wprowadzeniu innowacji jest:

1. Włączenie nowo powstałego modelu do głównego nurtu polityki poprzez zwiększenie oferty Placówek Doskonalenia Nauczycieli z województwa pomorskiego o **nowy**

program doskonalący przygotowujący nauczycieli do pracy z uczniami niepełnosprawnymi w szkołach podstawowych.

- Upowszechnienie wiedzy o tej nowej ofercie wśród dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych w województwie pomorskim, poprzez organizację 12 szkoleń pilotażowych oraz wśród przedstawicieli Placówek Doskonalenia Nauczycieli, Kuratorium i Wydziałów Oświaty Urzędów Miast i Gmin z województwa pomorskiego po przez przeprowadzenie 50 spotkań z przedstawicielami tych instytucji.

W jaki sposób będzie można zweryfikować, czy cel ten został osiągnięty

Cele projektu	Wskaźniki i ich wartości docelowe	Źródło weryfikacji – sposoby pomiaru
<p>Cel główny: wypracowanie nowego Modelu Kształcenia Ustawicznego dla Nauczycieli pracujących w SP oraz jego upowszechnienie i włączenie do głównego nurtu polityki wśród dyrektorów i nauczycieli SP oraz Placówek Doskonalenia Nauczycieli, Kuratorium, Wydziałów Oświaty Urzędów Miast i Gmin z województwa pomorskiego do 28.02.2015.</p>	<p>Wskaźnik 1 - ilość odbytych spotkań w Placówkach Doskonalenia Nauczycieli, Kuratorium, Wydziałach Oświaty Urzędów Miast i Gmin z województwa pomorskiego</p> <p>Wartość docelowa – 50 spotkań</p>	<p>Raporty ze spotkań przygotowane przez Specjalistę ds. PR i upowszechniania modelu /pomiar dokonywany na bieżąco w trakcie realizacji spotkań – do 7 dni po spotkaniu (od V.2013r. do końca II.2015r.)</p>
	<p>Wskaźnik 2 - ilość osób uczestniczących w pilotażach</p> <p>Wartość docelowa – 120 osób (w tym 96 kobiet i 24 mężczyzn)</p>	<p>Listy obecności ze szkoleń pilotażowych/pomiar dokonywany na bieżąco w trakcie realizacji pilotaży – do 7 dni po realizacji szkolenia (od I.2015r. do końca II.2015r.)</p>
	<p>Wskaźnik 3 - ilość podpisanych deklaracji wdrażania Modelu Doskonalenia Nauczycieli</p>	<p>Deklaracja wdrażania Programu Doskonalenia Nauczycieli – pomiar dokonywany na bieżąco w trakcie trwania projektu (do</p>

	<p>Wartość docelowa – 30 deklaracji podpisanych przez dyrektorów Placówek Doskonalenia Nauczycieli</p>	końca II.2015r.)
	<p>Wskaźnik 4 - ilość opracowanych i walidowanych Modeli Doskonalenia Nauczycieli</p> <p>Wartość docelowa -1</p>	Dokument potwierdzający walidację przez Instytucje Zarządzającą/ pomiar jednorazowo po uzyskaniu dokumentu (XII.2014r.)
<p>Cel szczegółowy 1: Przebadanie skuteczności jednego Modelu w ciągu 18 miesięcy testowania</p>	<p>Wskaźnik 1 - ilość nauczycieli objętych testowaniem</p> <p>Wartość docelowa – 40 osób, w tym 32 kobiety i 8 mężczyzn</p>	Deklaracje udziału w projekcie, umowy z uczestnikami testowania, listy obecności, baza PEFS / pomiar na bieżąco w trakcie trwania fazy testowania (od IV.2013r. do końca VI.2014r.)
	<p>Wskaźnik 2 - ilość uczniów i rodziców na których przeprowadzono badania efektywności Modelu Doskonalenia Nauczycieli</p> <p>Wartość docelowa – 200 osób, w tym 108 kobiet i 92 mężczyzn.</p>	Deklaracje udziału w projekcie, ankiety i kwestionariusze badań jakościowych i ilościowych/ pomiar na początku i końcu fazy testowania (od IV.2013r. i do końca VI.2014r.)
	<p>Wskaźnik 3 - ilość zrealizowanych badań kompetencji nauczycieli uczestniczących w testach</p> <p>Wartość docelowa – 80 (40 badań wstępnych i 40 badań na zakończenie fazy testowania)</p>	Ankiety i kwestionariusze badań jakościowych i ilościowych, / pomiar na początku i końcu fazy testowania (od IV.2013r. do końca VI.2014r.)
	<p>Wskaźnik 4 - ilość</p>	Ilość pisemnych

	uczestników fazy testowania (nauczycieli), którzy osobiście zarekomendują zastosowanie Modelu w procesie rozwoju zawodowego nauczyciela. Wartość docelowa – 80% uczestników, tj. 32 osoby	rekomendacji pomiar na końcu fazy testowania (IV. 2014r)
Cel szczegółowy 2: Opracowanie i przetestowanie skuteczności 4 ścieżek wsparcia w ramach Modelu w ciągu 26 miesięcy	Wskaźnik 1 - ilość opracowanych ścieżek wsparcia w ramach Modelu Doskonalenia Nauczycieli Wartość docelowa – 4	Ilość opracowanych ścieżek/ pomiar jednorazowy, po opracowaniu (X.2014r)
	Wskaźnik 2 - ilość raportów z efektywności ścieżek wsparcia w ramach Modelu Doskonalenia Nauczycieli Wartość docelowa - 4	Raporty z ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej / pomiar jednorazowo po uzyskaniu (IX.2014r)
	Wskaźnik 3 - ilość nauczycieli objętych testowaniem Wartość docelowa – 40 osób, w tym 32 kobiety i 8 mężczyzn	Deklaracje udziału w projekcie, umowy z uczestnikami testowania, listy obecności, baza PEFS /pomiar na bieżąco w trakcie trwania fazy testowania (od IV.2013r. do końca VI.2014r.)
Cel szczegółowy 3: Upowszechnienie i włączenie do głównego nurtu polityki w ciągu 22 miesięcy Modelu poprzez przeprowadzenie 12 szkoleń pilotażowych dla dyrektorów i nauczycieli	Wskaźnik 1 - ilość nauczycieli/dyrektorów szkół którzy odbyli szkolenia pilotażowe dotyczące Modelu Doskonalenia Nauczycieli Wartość docelowa – 120 osób (w tym 96 kobiet i 24	Listy obecności ze szkoleń pilotażowych/pomiar dokonywany na bieżąco w trakcie realizacji pilotaży – do 7 dni po realizacji szkolenia (od I.2015r. do końca II.2015r.)



SPRACUJĄCY NADZIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



i 50 spotkań w Placówkach Doskonalenia Nauczycieli, Kuratorium, Wydziałach Oświaty Urzędów Miast i Gmin z województwa pomorskiego	mężczyzn)	Deklaracja wdrażania Modelu pomiar dokonywany na bieżąco w trakcie trwania projektu (od IV.2013r. do końca II.2015r.)
	Wskaźnik 3 - ilość podpisanych deklaracji wdrażania Modelu Doskonalenia Nauczycieli Wartość docelowa - 30 deklaracji podpisanych przez dyrektorów Placówek Doskonalenia Nauczycieli	

Pomiarów wskazanych powyżej wskaźników dokonywać będzie Kierownik Projektu przy wsparciu Koordynatorów projektu ze strony Partnerów. Zarówno cel główny jak i cele szczegółowe są tożsame z zapisami wniosku o dofinansowanie projektu, uszczegółowione zostały natomiast wskaźniki i sposoby ich pomiaru.

II. OPIS INNOWACJI, W TYM PRODUKTU FINALNEGO

Na czym polega innowacja?

Wprowadzana przez nas innowacja dotyczy takiej zmiany w kształceniu ustawicznym nauczycieli, która przygotowywałaby ich do pracy z uczniami niepełnosprawnymi i zdrowymi w szkołach podstawowych. Celem tej innowacji jest wyposażenie Placówek Doskonalenia Nauczycieli nowy **Program Doskonalenia Nauczycieli** - narzędzie do pracy nad zmianą postaw i przekonań nauczycieli w zakresie niepełnosprawności i przewlekłej choroby, oraz wyposażania nauczycieli w wiedzę i narzędzia które umożliwią im pracę z uczniami w taki sposób, by prowadziła do autentycznej integracji społecznej osób niepełnosprawnych i przyczyniała się do budowania podwalin pod przyszłe społeczeństwo. Społeczeństwo, w którym osoby niepełnosprawne i przewlekle chore, nie będą dotknięte wykluczeniem społecznym. Należy jednak pamiętać, że uzyskany, w efekcie realizacji przez nauczycieli cyklu szkoleń i warsztatów zawartych w Modelu, wzrost świadomości dotyczącej wykluczenia społecznego, mechanizmów dyskryminacji oraz narzędzi i metod przeciwdziałania dyskryminacji powoduje nie tylko poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych, ale w ogóle grup i jednostek wykluczonych społecznie narażonych na

dyskryminację. Przyczynia się on również do zmiany podejścia do edukacji w ogóle i kształtowania w nauczycielach świadomości i postawy, oraz dostarczania im narzędzi i wiedzy oraz umiejętności pracy z klasą w sposób który przyczyni się do tworzenia społeczeństwa otwartego i zdolnego do efektywnej współpracy.

Innowacyjny charakter produktu – *nowego programu doskonalenia nauczycieli szkół podstawowych w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi* dotyczy trzech wymiarów:

A) Grupy docelowej:

Placówki Doskonalenia Nauczycieli są podmiotami, które w założeniu mają wspierać nauczycieli w czasie całej aktywności zawodowej. Organizują one szkolenia niezbędne nauczycielom do awansu zawodowego. Szkolenia i warsztaty w ofercie PDN-ów pojawiają się w oparciu o deklarowane przez nauczycieli potrzeby szkoleniowe, zaś programy szkoleń są tworzone i wdrażane bez badania ich efektywności, ani na samych nauczycielach, ani na uczniach czy też rodzicach. W chwili obecnej należy uznać że PDN-y nie uzyskują wsparcia w zakresie opracowywania nowych modeli kształcenia, szczególnie rozumianego jako wnikliwa analiza potrzeb (oparta nie tylko o deklaracje nauczycieli i dyrektorów) oraz analiza efektywności wprowadzanych szkoleń. Z kolei nauczyciele szkół podstawowych rzadko lub wcale nie są traktowani jako grupa pracująca z osobami niepełnosprawnymi i/lub przewlekle chorymi. W związku z tym nie otrzymują stosownego wsparcia, czy to w zakresie umożliwiania nabycia lub podnoszenia stosownej wiedzy i umiejętności, czy to w kontekście niezbędnego przynajmniej dla części nauczycieli wsparcia psychologicznego związanego z dużym emocjonalnym kosztem takiej pracy.

Model SMOK jest **Programem Doskonalącym**, skierowanym do wszystkich nauczycieli nie zależnie od ich doświadczenia w pracy z uczniami niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi, oraz od ich przygotowania teoretycznego (kursy, studia z zakresu pedagogiki specjalnej, oligofrenopedagogiki itp.). Założenie to wynika z faktu, iż uprzedzenia, błędne przekonania i postawy wobec niepełnosprawności nie są zależne od wiedzy teoretycznej czy doświadczenia. Po pierwsze można znając właściwe podejście nie podzielać go. Po drugie można (i wykazały to również nasze badania) deklaratorywnie podzielać właściwe nastawienie do niepełnosprawnych i przewlekle chorych uczniów, ale w praktyce stosować (najczęściej nieświadomie) szereg metod i zachowań przeczących tym deklaracjom. Rozdzźwięk między deklarowanymi, a uwewnętrznionymi przekonaniem nie jest wcale rzadkim problemem. Doświadczenie praktyczne również nie chroni przed uprzedzeniami,

stereotypami, niewłaściwymi metodami. Doświadczenie jest dalece interpretatywne – przekonania wpływają na ocenę rzeczywistości bardziej, niż rzeczywistość na przekonania. Szczególnie jest to widoczne w sytuacjach związanych ze stereotypami i uprzedzeniami. Bezspornym jest fakt iż mimo przygotowania teoretycznego do pracy z niepełnosprawnymi uczniami wielu nauczycieli, mimo doświadczenia w pracy z tą grupą (często wieloletniego), oraz mimo licznych działań podejmowanych w naszym kraju na rzecz edukacji włączającej, nadal nie przebiega ona w sposób zadowalający. Należy jeszcze zauważyć, że choć model dotyczy doskonalenia nauczycieli szkół podstawowych w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi (w tym przewlekle chorymi), jednakże należy go traktować jako model właściwy dla wszystkich nauczycieli. Z dwóch powodów- po pierwsze wraz z coraz pełniejszym wdrażaniem w naszym kraju idei edukacji włączającej i w efekcie coraz większą reprezentacją uczniów niepełnosprawnych (w tym przewlekle chorych) w szkołach, za równo w klasach integracyjnych jak i zwykłych, należy przyjąć, że każdy nauczyciel styka się w swej pracy z uczniami niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi. Z drugiej zaś strony w przypadku obserwowania nauczycieli w pracy z uczniem niepełnosprawnym i/lub przewlekle chorym, z racji specyficznej sytuacji, jak w soczewce możemy zaobserwować deficyty w przygotowaniu kadry pedagogicznej i w udzielanym jej wsparciu, oraz efekty tej sytuacji dla kształtowania się młodego człowieka z ogromną wyrazistością. Natomiast kompetencje które będziemy rozwijać u nauczycieli w celu niwelowania tych braków, są uniwersalne, i potrzebne wszystkim nauczycielom w pracy z każdym uczniem.

B) Problemu:

W wymiarze problemu rozpoznano cały szereg płaszczyzn do których odnosi się model, a które są problemami dotychczas nierozpoznanymi. Opisano je szczegółowo w punkcie II Uzasadnienie, podpunkt C ***Lista zdiagnozowanych nowych lub też potwierdzonych wcześniej opisanych we wniosku o dofinansowanie problemów***
Dla większej przejrzystości wymieniamy je więc w punktach.

1. **Innowacyjne jest założenie, że kluczowe dla efektywności pracy nauczycieli z uczniami niepełnosprawnymi, są postawa i przekonania nauczyciela, co do niepełnosprawności.**

Obecnie nie ma kompleksowych szkoleń/warsztatów poświęconych zagadnieniu pracy z uczniami niepełnosprawnymi. Brak szczególnie szkoleń/warsztatów "mentalnie otwierających" na potrzeby i sytuację uczniów niepełnosprawnych i przewlekle

chorych, czyli takich szkoleń / warsztatów które wpływają na przekonania i postawy, oraz radzenie sobie nauczycieli z własnymi emocjami i stresem w kontakcie uczniami niepełnosprawnymi. Brak jest w ogóle świadomości o potrzebie takiego właśnie przygotowania do pracy nauczyciela.

2. **Innowacyjne jest zwrócenie uwagi na fakt, iż kontakt z chorobą, cierpieniem, w szczególności dziecka wywołuje u nieprzygotowanych nauczycieli szereg trudnych emocji, z którymi nie wiedzą jak sobie radzić, a co więcej, jak wykazało pogłębione badanie, których nie chcą sobie uświadomić i które w związku z tym wypierają. W dodatku nauczyciele oczekują od uczniów zdrowych, takiego samego jak prezentowane przez nich, wyparcia trudnych emocji wobec niepełnosprawnych**
Wynika to między innymi z faktu, że trudne emocje są postrzegane przez nauczycieli jako „złe” czy „niegodne”. Współczesna psychologia uczy jednak, że wyparte emocje nie znikają za to rodzą frustrację, stres i agresję.

3. **Innowacją jest zwrócenie uwagi na fakt, iż opieranie analizy potrzeb edukacyjnych wyłącznie o deklaracje nauczycieli jest nieefektywne**, gdyż zgłaszane są wówczas wyłącznie takie deficyty, których nauczyciele są świadomi, które we własnej ocenie uznają za istotne, oraz takie do których nie obawiają się przyznać (również przed sobą) - nie objęte społecznym tabu, jak dla przykładu agresja nauczyciela. W tworzonym w ramach projektu Modelu założyliśmy, a następnie potwierdziły to przeprowadzone pogłębione badania, że najistotniejsze dla efektywności procesu edukacji w szkołach deficyty w kompetencjach nauczycieli nie mieszczą się w opisanym zakresie, w związku z czym pozostają nierozpoznane. W wyniku tego dostosowana do nich, celowana w te problemy oferta szkoleń i warsztatów nie powstaje.

4. **Innowacyjne jest dostrzeżenie jako jednego z kluczowych problemów polskiej szkoły braku myślenia o procesie edukacji, jako o procesie przede wszystkim nabywania umiejętności społecznych, a szkole jako o miejscu kształtowania wewnętrznych relacji przyszłego społeczeństwa**. W związku z czym brak jest szkoleń i warsztatów uczących nauczycieli dbałości o relacje między uczniami, czy zarządzania procesem grupowym.

C) Narzędzi/ form wsparcia:

1. Innowacyjne jest użycie w doskonaleniu nauczycieli takich narzędzi jak:
- gry symulacyjne (pozwalające nauczycielom dostrzec szkołę i relacje w niej panujące oczami ucznia niepełnosprawnego)

- tutoring (w trakcie wyjazdu studyjnego)
- action learning
- moderowane grupy wsparcia
- trening interpersonalny

2. Innowacyjny charakter ma też zastosowanie w procesie tworzenia nowego modelu kształcenia konsultacji z Partnerstwem Społecznym w skład którego wchodzi zarówno przedstawiciele przyszłych odbiorców i użytkowników, jak i ostatecznych beneficjentów- w naszym przypadku uczniów niepełnosprawnych i ich rodzin. To rozwiązanie sprzyja powstaniu modelu w pełni zaspokajającego potrzeby wszystkich interesariuszy.

3. Innowacyjne jest też opracowanie sposobu badania potrzeb szkoleniowych nauczycieli bazującego między innymi na porównaniu jawnych i niejawnych przekonań i postaw, oraz badania efektywności szkoleń i innych form wsparcia. Jest to innowacyjny i cenny wkład w rozwój kształcenia ustawicznego, gdyż wraz z dynamicznymi zmianami społecznymi, również zmiany w potrzebach następują szybciej, i ich bieżące monitorowanie jest jednym z kluczowych warunków efektywności.

Komu służy, kto będzie mógł wykorzystywać innowację w przyszłości (grupy docelowe)?

Innowacyjny model kształcenia w fazie docelowej będzie służył użytkownikom- Placówkom Doskonalenia Nauczycieli w woj. Pomorskim (obecnie jest to 39 placówek), oraz odbiorcom- wszystkim nauczycielom pomorskich szkół podstawowych (około 10 207 nauczycieli, 8227 kobiet, 1980 mężczyzn, dane GUS z 2010r.), niezależnie od ich dotychczasowego doświadczenia i wykształcenia w zakresie pracy z uczniem niepełnosprawnym. Pośrednimi odbiorcami będą wszyscy uczniowie szkół podstawowych z woj. pomorskiego. Będziemy jednakże zabiegać o wdrożenie tego modelu we wszystkich Placówkach Doskonalenia Nauczycieli w kraju. Nie ma również przeciwwskazań by ten model kształcenia był wykorzystywany przez inne podmioty nastawione na kształcenie i wspieranie nauczycieli, jak np. stowarzyszenia czy fundacje o takim profilu.

Jakie warunki muszą być spełnione, by innowacja działała właściwie?



SPRACOWANO NAJWIĘKSZĄ LICZBĄ NAUCZYCIELI
OTWARTYMI SZKOLENIA PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



Bariera w stosowaniu proponowanego przez nas rozwiązania (Modelu) leży w braku właściwego rozeznania problemu, a w związku z tym braku opracowanych narzędzi dla jego rozwiązania (programów doskonalenia nauczycieli w omawianym zakresie). W związku z tym kursy dla nauczycieli nie obejmowały kwestii postawy, przekonań, emocji nauczyciela w kontakcie z uczniem niepełnosprawnym, jak również nie oferowano im szkoleń antydyskryminacyjnych, czy z zarządzania procesami grupowymi, co owocowało niską skutecznością i wpływało na obniżenie wiary nauczyciela w skuteczność, a więc i sens edukacji uczniów niepełnosprawnych, a także owocowało utratą wiary przez samych uczniów niepełnosprawnych i ich niskimi aspiracjami oraz postawą wyuczzonej bezradności.

Aby innowacja zadziałała w pełni, konieczne jest przede wszystkim przekonanie nauczycieli, dyrektorów szkół, przedstawicieli Placówek Doskonalenia Nauczycieli, Kuratoriów o efektywności modelu. Wprawdzie obecnie żaden organ państwowy ani samorządowy nie ma kompetencji do tworzenia obligatoryjnego modelu doskonalenia zawodowego awansu zawodowego nauczyciela, ale uważamy, że jeśli okaże się iż Model jest skutecznym narzędziem, słusznym będzie podjęcie działań na rzecz znalezienia formy, w której program tego szkolenia stałby się obligatoryjnym elementem przygotowania nauczyciela do pracy zawodowej. Dlatego w ramach projektu jak i po jego zakończeniu przewidujemy działania o charakterze lobbingowym na rzecz takiego właśnie rozwiązania. W związku z tym w ramach projektu zaplanowano szeroko zakrojoną akcję upowszechniającą oraz włączającą do głównego nurtu polityki, opartą o działania specjalisty ds. PR i Opiekuna Merytorycznego, przede wszystkim indywidualne spotkania z osobami decyzyjnymi.

Wdrożenie do głównego nurtu polityki nie wiąże się z dodatkowymi kosztami dla Użytkowników, ponieważ Placówki Doskonalenia Nauczycieli otrzymają gotowy do wdrożenia Model- Program doskonalenia nauczycieli. Użytkowanie go nie wymaga nakładów na sprzęt ani pomoce naukowe dla nauczycieli. Koszt udziału w szkoleniu dla nauczycieli nie będzie wyższy od kosztu innych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe.

Lepsze radzenie sobie z emocjami i stresem, oraz większa satysfakcja z pracy nauczyciela zapobiega wypaleniu zawodowemu i odchodzeniu od zawodu, dużej ilości zwolnień lekarskich i urlopów na podratowanie zdrowia. Wdrożenie do głównego nurtu polityki nie wymaga zmian w zakresie prawa. Jeśli chodzi o czas wdrożenia, to po podjęciu decyzji przez daną Placówkę Doskonalenia Nauczycieli, potrzebny jest okres około 2 miesięczny na przeprowadzenie naboru kadry do realizacji szkolenia zgodnie z specyfikacją posiadanych kompetencji opracowaną osobno dla każdego elementu szkolenia.

W przypadku pierwszej ścieżki wsparcia, tj. szkoleń zakładamy, że będą one realizowane każdorazowo w salach Placówek Doskonalenia Nauczycieli oraz na terenie szkoły, a ich koszt



to przede wszystkim wynagrodzenie prowadzących oraz zaproszonych ekspertów. Ponieważ kurs ten opiera się o pracę na podstawie i przekonaniach, co wymaga wysokich kompetencji trenerskich (opisanych szczegółowo dla każdego typu szkolenia w ramach modelu) zakładamy, że minimalne wynagrodzenie trenera to **200 zł brutto/brutto za godzinę szkoleniową**.

Dodatkowym kosztem są **materiały szkoleniowe (ok. 40 zł na osobę na szkolenie)** i **catering (około 70 zł na osobę za dzień)** dla uczestników i trenera, na który składają się dwie przerwy kawowe oraz lunch.

W ramach jednego kursu zrealizowane zostaną cztery dwudniowe szkolenia (dzień szkoleniowy = 8 godzin), razem 64 godziny szkoleniowe. Grupa szkoleniowa liczyć będzie 10 osób.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia koszt szkoleń kształtuje się następująco:

Kategoria wydatku	jednostka	stawka jednostkowa	ilość	łącznie
Wynagrodzenie trenera (64 godziny szkoleniowe na grupę)	godzina	200,00	64	12 800,00
Catering na szkoleniach (dla 10 uczestników i trenera, dzień szkoleniowy = 8godzin)	osobodzień	70,00	88	6 160,00
Materiały szkoleniowe (dla 10 uczestników i trenera, komplet na każde szkolenie)	komplet	40,00	44	1 760,00
RAZEM KOSZT SZKOLEŃ				20 720,00
KOSZT SZKOLEŃ NA 1 UCZESTNIKA				2 072,00
RAZEM KOSZT SZKOLEŃ BEZ CATERINGU				14 560,00
KOSZT SZKOLEŃ BEZ CATERINGU NA 1 UCZESTNIKA				1 456,00

W ramach projektu testować będziemy trzy różne tryby wsparcia dodatkowego, należy jednak zauważyć że odcelowo nauczyciel będzie korzystał tylko z jednego z nich.

W przypadku grup wsparcia główny koszt stanowić będzie wynagrodzenie prowadzącego (opiekuna grupy wsparcia). Stawka rynkowa wynagrodzenia (na podstawie rozeznania rynku) wynosi **250 zł brutto/brutto za godzinę**.

Dodatkowym kosztem jest drobny catering, tj. ciasta, ciastka, kawa, herbata, napoje. Koszt zestawu na jedno spotkanie grupy wsparcia szacuje się na poziomie **ok. 40 zł**.

Zakłada się, iż spotkania grup wsparcia odbywać się będą na terenie szkoły stąd nie uwzględnia się kosztów wynajmu sali.

Wsparcie to obejmuje 40 godzin zajęć (10 spotkań po 4 godziny każde) dla grupy liczącej do 10 osób.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia koszt grup wsparcia kształtuje się następująco:

Kategoria wydatku	jednostka	stawka jednostkowa	ilość	Łącznie
Wynagrodzenie prowadzącego – opiekuna grupy wsparcia (40 godzin na grupę)	godzina	250,00	40	10 000,00
Drobny catering (zestaw na spotkanie)	zestaw	40,00	10	400,00
RAZEM KOSZT GRUP WSPARCIA				10 400,00
RAZEM KOSZT GRUP WSPARCIA NA 1 UCZESTNIKA				1 040,00
RAZEM KOSZT GRUP WSPARCIA BEZ CATERINGU				10 000,00
RAZEM KOSZT GRUP WSPARCIA BEZ CATERINGU NA 1 UCZESTNIKA				1 000,00

W przypadku kolejnej formy wsparcia dodatkowego -: Treningu interpersonalnego z kontynuacją w postaci indywidualnych konsultacji, do określania kosztu, przyjmuje się następujące założenia:

- Trening interpersonalny obejmuje 32 godziny zajęć (4 dni szkoleniowe, po 8 godzin dziennie) dla 10 osobowej grupy. Podobnie jak w poprzednich ścieżkach, nie uwzględnia się kosztów sali szkoleniowej, gdyż zajęcia będą się odbywać bądź w salach Placówek

Doskonalenia Nauczycieli bądź na terenie szkoły. Na łączny koszt składać się będą więc: wynagrodzenie prowadzącego – **200 zł brutto/brutto za godzinę szkoleniową** oraz **catering (około 70 zł na osobę za dzień)** dla uczestników i prowadzącego, na który składają się dwie przerwy kawowe oraz lunch.

- Indywidualne konsultacje dla łącznie 10 osób, po 10 godzin na osobę (5 spotkań po 2 godziny w odstępach ok. 2 miesięcznych). Jedyne koszty stanowi wynagrodzenie prowadzącego – stawka rynkowa – **250,00 zł brutto/brutto za godzinę**.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia koszt Treningu interpersonalny z kontynuacją w postaci indywidualnych konsultacji kształtuje się następująco:

Kategoria wydatku	jednostka	stawka jednostkowa	ilość	łącznie
Wynagrodzenie prowadzącego – Trening interpersonalny (32 godziny)	godzina	200,00	32	6 400,00
Catering (dla 10 uczestników i prowadzącego, dzień szkoleniowy = 8godzin)	osobodzień	70,00	44	3 080,00
Wynagrodzenie prowadzącego indywidualne konsultacje (10 osób po 10 godzin na osobę)	godzina	250,00	100	25 000,00
RAZEM KOSZT TRENINGU INTERPERSONALNEGO Z INDYWIDULANymi KONSULTACJAMI				34 480,00
KOSZT TRENINGU INTERPERSONALNEGO Z INDYWIDULANymi KONSULTACJAMI NA 1 UCZESTNIKA				3 448,00
RAZEM KOSZT TRENINGU INTERPERSONALNEGO Z INDYWIDULANymi KONSULTACJAMI BEZ KOSZTÓW CATERINGU				31 400,00
KOSZT TRENINGU INTERPERSONALNEGO Z INDYWIDULANymi KONSULTACJAMI BEZ KOSZTÓW				3 140,00



SPRĘT I USŁUGI NAUCZANIA I WYCHOWANIA
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



CATERINGU NA 1 UCZESTNIKA	
---------------------------	--

Koszt ostatniej formy wsparcia dodatkowego - Tutoringu z kontynuacją w postaci action learningu rozpatrywać należy w dwóch odrębnych przypadkach:

1) w przypadku na wyjazdu na wizytę studyjną za granicę (np. do Danii), na łączny koszt tutoringu składać się będą:

- koszt wynagrodzenia tutora – 4 000 zł brutto/brutto
- koszt wynagrodzenia tłumacza – ok. 750 zł. brutto/brutto za dzień
- koszt podróży tutora, tłumacza i uczestników – ok. 800 zł za osobę
- koszt noclegu tutora, tłumacza i uczestników- ok. 300 zł brutto za nocleg
- koszt całodziennego wyżywienia tutora, tłumacza i uczestników (śniadania, obiady, kolacje) – ok. 100 zł brutto za osobę/dzień
- ubezpieczenie tutora, tłumacza i uczestników – ok. 30 zł za osobę.

Zakłada się, iż wyjazd trwać będzie łącznie 7 dni (2 dni na dojazd i 5 dni na obserwacje i omówienia na miejscu, w tym: na obserwacje (tutoring) – łącznie 20 godzin (5 dni po 4 godziny) i omówienia na miejscu- łącznie 10 godzin (5 dni po 2 godz.). Uczestniczyć w nim będzie 10 osób.

2) w przypadku tutoringu realizowanego w polskiej szkole (np. w woj. pomorskim) łączne koszty nie obejmują podróży, noclegu, ubezpieczenia i wynagrodzenia tłumacza. Zamiast całodziennego wyżywienia tutora i uczestników planowany jest zapewnienie drobnego cateringu tj. ciasta, ciastka, kawa, herbata, napoje. Koszt zestawu na jeden dzień szacuje się na poziomie **ok. 40 zł.**

Zakłada się iż wizyta trwać będzie 5 dni, w tym: łącznie 20 godzin (5 dni po 4 godziny) na obserwacje (tutoring) i łącznie 10 godzin (5 dni po 2 godz.) na omówienia na miejscu. Uczestniczyć w nim będzie 10 osób.

Action learning jako kontynuacja tutoringu obejmuje łącznie 20 godzin spotkań (2 spotkania w miesiącu po 2 godziny przez 5 miesięcy) w 10 osobowej grupie.

Podobnie jak w poprzednich ścieżkach, nie uwzględnia się kosztów sali szkoleniowej, gdyż zajęcia będą się odbywać na terenie szkoły. Poza wynagrodzeniem prowadzącego – 250 zł brutto/brutto za godzinę, dodatkowy koszt stanowią będą materiały dla uczestników - ok. 50 zł na każde spotkanie.



SPRUCIECZNY NADZIEL Kształcenia i rozwoju
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



Biorąc pod uwagę powyższe założenia łączny koszt tutoringu (w przypadku wizyty zagranicznej) z kontynuacją w postaci action learningu kształtuje się następująco:

Kategoria wydatku	jednostka	stawka jednostkowa	ilość	łącznie
Wynagrodzenie tutora	usługa	4 000,00	1	4 000,00
Wynagrodzenie tłumacza	dzień	750,00	7	5 250,00
Podróż tutora, tłumacza i uczestników	osoba	800,00	12	9 600,00
Nocleg tutora, tłumacza i uczestników (5 noclegów/osobę)	nocleg	300,00	60	18 000,00
Całodzienne wyżywienie tutora, tłumacza i uczestników (za 7 dni)	osobodzień	100,00	84	8 400,00
Ubezpieczenie tutora, tłumacza i uczestników	osoba	30,00	12	360,00
Wynagrodzenie prowadzącego Action learning (20 godzin)	godzina	250,00	20	5 000,00
Materiały dla uczestników action learning (komplet na każde spotkanie – łącznie 10 spotkań)	komplet	50,00	10	500,00
RAZEM KOSZT TUTORINGU I ACTION LEARNINGU				51 110,00
KOSZT TUTORINGU I ACTION LEARNINGU NA 1 UCZESTNIKA				5 111,00

Łączny koszt tutoringu (w przypadku wizyty krajowej) z kontynuacją w postaci action learningu kształtuje się następująco:

Kategoria wydatku	jednostka	stawka	ilość	Łącznie
-------------------	-----------	--------	-------	---------

		jednostkow a		
Wynagrodzenie tutora	usługa	4 000,00	1	4 000,00
Drobny catering (zestaw na dzień)	zestaw	40,00	5	200,00
Wynagrodzenie prowadzącego Action learning (20 godzin)	godzina	250,00	20	5 000,00
Materiały dla uczestników action learning (komplet na każde spotkanie – łącznie 10 spotkań)	komplet	50,00	10	500,00
RAZEM KOSZT TUTORINGU I ACTION LEARNINGU				9 700,00
KOSZT TUTORINGU I ACTION LEARNINGU NA 1 UCZESTNIKA				970,00

Programy doskonalące dla nauczycieli prowadzone przez publiczne Placówki Doskonalenia Nauczycieli finansowane są z dotacji Państwa (zgodnie z art. 70A Karty Nauczyciela) oraz dodatkowych środków z budżetu organu prowadzącego (np. Urzędu Miasta). Dofinansowanie z budżetu organu prowadzącego dotyczy jedynie nauczycieli szkół i placówek publicznych. Nauczyciele szkół i placówek niepublicznych ponoszą pełny koszt szkolenia, chyba, że uczestniczą w szkoleniach bezpłatnych.

Również dyrektorzy szkół i placówek publicznych dysponują budżetem przyznany przez organ prowadzący na finansowanie doksztalcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli, który mogą przeznaczyć na sfinansowanie programu doskonalącego, prowadzonego zarówno przez publiczne jak i niepubliczne Placówki Doskonalenia Nauczycieli.

Szkoły, PDN-y, stowarzyszenia i fundacje starają się również pozyskiwać dotacje na organizację szkoleń dla nauczycieli.

Jakie efekty może przynieść zastosowanie innowacji ?

Zastosowanie innowacyjnego modelu powinno przynieść takie efekty jak:



SPRACUJĄCY NADZIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



- wzrost świadomości nauczycieli i dyrektorów szkół podstawowych w zakresie celów edukacji włączającej
- wzrost wiedzy nauczycieli i dyrektorów szkół podstawowych w zakresie przejawów dyskryminacji i sposobów jej przeciwdziałania
- wzrost wiedzy nauczycieli szkół podstawowych o procesie grupowym oraz umiejętności zarządzania nim
- wzrost kompetencji interpersonalnych nauczycieli szkół podstawowych w szczególności kompetencji komunikacyjnych
- wzrost wiedzy nauczycieli szkół podstawowych z zakresu metod motywowania ucznia, oraz mechanizmów narzucania „ról społecznych”, jak również możliwych strategii oceniania w klasach integracyjnych
- większy komfort pracy (mniejszy stres, wzrost poczucia bezpieczeństwa) nauczycieli szkół podstawowych którzy ukończyli szkolenia i warsztaty w ramach modelu
- poprawę pozycji społecznej uczniów niepełnosprawnych w klasach integracyjnych prowadzonych przez nauczycieli po ukończonych szkoleniach i warsztatach w oparciu o innowacyjny model
- korzystną zmianę w postrzeganiu niepełnosprawności wśród uczniów zdrowych i ich rodziców
- głównym, choć odległym celem jest zapobieganie przedwczesnemu wypadaniu uczniów niepełnosprawnych z systemu edukacji, tj. zwiększeniu odsetka osób niepełnosprawnych w liceach, technikach i na uczelniach wyższych, oraz zwiększenie ilości zatrudnionych osób niepełnosprawnych, oraz wzrost partycypacji niepełnosprawnych w życiu społecznym i politycznym

Wartością dodaną projektu jest zdobycie wiedzy i doświadczenia przez Lidera Projektu i obu Partnerów w zakresie opracowywania nowych modeli doskonalenia przy wsparciu badań naukowych i konsultacji społecznych (Partnerstwa Społecznego). Pozwoli to na trafniejsze diagnozowanie przyszłych (innych) problemów, oraz oznaczania i oceny skuteczności metod i narzędzi ich rozwiązywania. Również zdobycie doświadczenia w zakresie współpracy przy diagnozowaniu, monitoringu i ewaluacji ze środowiskami naukowymi i eksperckimi będzie istotnym profitem. Wartością dodaną jest również objęcie wsparciem i podniesienie poziomu kompetencji 40 nauczycieli szkół podstawowych z Gminy Gdańsk.



SPRUTECZNY NADZIEL Kształcenia Nauczycieli
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



Sam proces realizacji projektu będzie miał pozytywny wpływ nie tylko na poszczególnych użytkowników i odbiorców Modelu (nauczycieli i uczniów niepełnosprawnych), ale również na rodziny uczniów niepełnosprawnych, oraz na uczniów zdrowych. Ponadto projekt (w tym jego promocja) przyczyni się do promowania idei równych szans i zapobiegania dyskryminacji uczniów niepełnosprawnych i przewlekle chorych w dostępie do edukacji. Współpraca zawiązana między lokalnymi instytucjami będzie owocowała także przy kolejnych przedsięwzięciach.

Jakie elementy obejmować będzie innowacja?

Na finalny produkt projektu składają się następujące elementy- produkty pośrednie:

1. Scenariusze i materiały do szkoleń:
 - a) Niepełnosprawność i choroba przewlekła- implikacje społeczne i psychologiczne
 - b) Dyskryminacja i rola stereotypów
 - c) Proces grupowy
 - d) Komunikacja, ocenianie i motywowanie
2. Wytyczne prowadzenia wsparcia dodatkowego:
 - a) Grupy wsparcia
 - b) Trening Interpersonalny (grupowy) wraz z kontynuacją w postaci indywidualnych konsultacji
 - c) Tutoring wraz z kontynuacją w postaci action learningu
3. Ogólny zarys koncepcji Modelu wraz z instrukcją wdrażania w Placówkach Doskonalenia Nauczycieli opracowany po zakończeniu fazy testowania w oparciu o zebrane doświadczenia prowadzących i uczestników.

Uwaga! W wyniku testowania możliwy jest jeden z poniższych scenariuszy:

- wyłoniona zostanie jako najefektywniejsza jedna ścieżka i tylko ona będzie poddana upowszechnianiu i włączeniu do głównego nurtu polityki
- testowanie wykaże że efektywność danej ścieżki jest powiązana z typem odbiorcy i nie można wskazać jednaj dla wszystkich nauczycieli. W takiej sytuacji możliwe będzie



SPRACZYSTWA NADZIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



rekomendowanie różnych ścieżek dla różnych grup. Przykładowo innej ścieżki dla nauczycieli doświadczonych, a innej dla nauczycieli początkujących.

Wskazanie i uzasadnienie różnic w stosunku do założeń pierwotnych, ujętych we wniosku o dofinansowanie.

W stosunku do pierwotnych założeń w projekcie, dokonano zmiany w zakresie dodatkowych form wsparcia. Pierwotnie zakładano iż jedna grupa odbędzie wyjazd tutoringowy do Danii i nie będzie on kontynuowany inną formą wsparcia, natomiast druga grupa miała skorzystać z 20 godzin indywidualnych spotkań mentoringowych i 9 godzin action learningu na osobę. Wyniki badań wskazały jednak iż nauczyciele mają przede wszystkim trudność z wdrażaniem w praktyce zdobytej wiedzy i doświadczenia, dlatego zdecydowano o przeniesieniu action learningu jako kontynuacji tutoringów. Natomiast zamiast 20 godzin mentoringu na osobę postanowiliśmy przetestować trening interpersonalny z kontynuacją w postaci indywidualnych konsultacji. Ta decyzja podyktowana jest z jednej strony wynikami badań, które wykazały niższy niż zakładaliśmy na etapie pisania projektu, poziom samoświadomości nauczycieli w zakresie własnego indywidualnego stylu komunikacji i jej wpływu na ucznia i na całą klasę, w tym w szczególności wypieranie świadomości własnych zachowań agresywnych. Trening interpersonalny jest tu dużo lepszym i efektywniejszym narzędziem niż mentoring, pozwala bowiem doświadczyć swojego stylu działania w grupie, wpływu na innych, otrzymać szybko informacje zwrotną od grupy. Z drugiej zaś strony doświadczenia ankieterów prowadzących wywiady jakościowe pokazały że nauczyciele nie są przyzwyczajeni do formy pracy „jeden na jeden” i nie czują się w niej komfortowo. Ponad to taka formuła (jeden na jeden) pozwala nadal pozostawać przy własnych przekonaniach na swój temat i utrudnia oraz wydłuża proces konfrontacji z swoimi ukrytymi przekonaniem, postawami itd. Z tych właśnie względów wybrano trening interpersonalny i dopiero jako jego kontynuację – indywidualne konsultacje.

III. PLAN DZIAŁAŃ W PROCESIE TESTOWANIA PRODUKTU FINALNEGO

Dobór grup użytkowników i odbiorców testowania

Docelową grupę użytkowników stanowią wszystkie Placówki Doskonalenia Nauczycieli z woj. pomorskiego (39), przy czym zakładanym wskaźnikiem sukcesu mainstreamingu są



SPRACOWNIA NAUCZELI KSZTALENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKOL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



deklaracje wdrażania podpisane przez 30 placówek oraz włączenie Programu Doskonalenia Nauczycieli do swojej oferty przez minimum 1 PDN z woj. pomorskiego.

Docelową grupę użytkowników testujących projekt stanowi Partner projektu- Ośrodek Kształcenia Ustawicznego Nauczycieli z Gdańska.

Docelową grupę odbiorców stanowią nauczyciele szkół podstawowych z województwa pomorskiego (około 10 207 nauczycieli, 8227 kobiet, 1980 mężczyzn, w oparciu o raport GUS Szkolnictwo 2010 r.). Na etapie realizacji projektu **docelową grupę testującą** stanowić będzie 40 nauczycieli (32 kobiet, 8 mężczyzn zgodnie z podziałem na płeć w zawodzie nauczyciela wg GUS) ze szkół podstawowych nr 24 i 42 w Gdańsku.

Szukając placówek do projektu kierowaliśmy się następującymi kryteriami:

1. 2 placówki w Gdańsku (minimum zmiennych w badaniu, sprawna i tania organizacja badań)
2. Specyfikacja placówek:
 - jedna szkoła podstawowa wysoce dostosowana do potrzeb uczniów niepełnosprawnych, w której stanowią oni liczną grupę, i w której działa wiele klas integracyjnych (taką placówką jest SP 24),
 - druga szkoła podstawowa nie przygotowana do potrzeb uczniów niepełnosprawnych, mimo iż uczą się w niej dzieci przewlekłe chore i niepełnosprawne, a okresowo miewa kilka oddziałów integracyjnych- taki typ reprezentuje SP 42
3. Wysoka motywacja dyrekcji i gotowość do podjęcia tak dużego wyzwania jakim jest udział w dwuletnim projekcie

Kryteria rekrutacji 40 nauczycieli/ek do fazy testowania oraz rodziców i dzieci do badań :

Kryterium doboru grupy (rekrutacji) 40 osób do fazy testu z pośród 60 osób przebadanych w fazie diagnozy i analizy będzie:

1. Praca z uczniem niepełnosprawnym w klasie integracyjnej, zwykłej klasie, nauczaniu indywidualnym.
2. Maksymalna różnorodność grupy pod względem nauczanych przedmiotów i poziomu nauczania.
3. Proporcja kobiet do mężczyzn zgodna z założeniami projektu.
4. Dyspozycyjność czasowa uczestnika w terminach zajęć.
5. Zgłoszenie przez uczestnika zainteresowania udziałem w fazie testu .



6. Kolejność zgłoszeń.

Kolejnym zagadnieniem będzie podział wybranych 40 osób na 4 grupy. Kryteriami będą:

1. Uzyskanie możliwie podobnej struktury wiekowej i ze względu na płeć w każdej z 4 grup.- podobna ilość kobiet i mężczyzn w każdej grupie; podobna struktura wieku w każdej grupie.
2. Maksymalna różnorodność grupy pod względem nauczanych przedmiotów i poziomu nauczania.
3. Możliwości czasowe uczestników – osoby najmniej dyspozycyjne trafią do grupy z samymi szkoleniami, bez dodatkowego wsparcia.
4. Jeśli po zastosowaniu powyższych kryteriów nie uda się podzielić pozostałych osób na grupy według kryteriów merytorycznych (duża homogeniczność grupy wyjściowej) dalszy podział osób odbędzie się drogą losowania.

Dodatkowo w celu badania efektywności zmian wprowadzanych przez zastosowanie modelu będą objęci badaniem na początku i na końcu fazy testowania uczniowie i rodzice (z klas z którymi pracują biorący udział w teście nauczyciele/ki). Kryteria ich rekrutacji są następujące:

- dla ucznia niepełnosprawnego: orzeczenie o niepełnosprawności dziecka i/lub orzeczenie o potrzebie specjalnego nauczania, a w przypadku choroby przewlekłej również zaświadczenie lekarskie
- dla rodzica ucznia niepełnosprawnego: orzeczenie o niepełnosprawności dziecka i/lub orzeczenie o potrzebie specjalnego nauczania, a w przypadku choroby przewlekłej również zaświadczenie lekarskie
- dla ucznia zdrowego: musi być uczniem klasy integracyjnej lub zwykłej klasy, w której uczy się uczeń z orzeczoną niepełnosprawnością, lub klasy w której brak dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością (grupa kontrolna),
- dla rodzica dziecka zdrowego: jego dziecko musi być uczniem klasy integracyjnej lub zwykłej klasy w której uczy się uczeń z orzeczoną niepełnosprawnością, lub klasy w której brak dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością (grupa kontrolna).

Ponad to będziemy dążyć do uzyskania grupy adekwatnej do przekroju społeczeństwa w celu uzyskania wiarygodnych efektów badania (np. proporcja kobiet i mężczyzn w zawodzie nauczyciela, proporcja dziewcząt i chłopców wśród uczniów, proporcja rodzin pełnych i samotnych rodziców itp.).



SPRACOWANIE MODELU KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYMI SZKOLAMI PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



W przypadku nadmiaru chętnych decydować będzie kolejność zgłoszeń

Proces testowania modelu jest realizowany z zastosowaniem zasady empowermentu, z angażowaniem i uczestnictwem przedstawicieli grup odbiorców i użytkowników przez całą fazę testowania. Na etapie testowania wstępnej wersji produktu oraz opracowywania jego finalnej wersji będzie się ono odbywało poprzez konsultacje robocze, spotkania, bieżące opiniowanie produktu przez członków Partnerstwa Społecznego, które tworzą przedstawiciele przyszłych odbiorców i użytkowników – Nauczycieli, rodziców, uczniów (niepełnosprawnych i przewlekle chorych), Placówek Doskonalenia Nauczycieli, a także zapraszanie zainteresowanych do dyskusji na profilu Facebook i na stronie projektu, stronie www dedykowanej nauczycielom, oraz spotkania konsultacyjne z dyrektorami i nauczycielami szkół podstawowych. Same PDN-y z jednej strony w sposób naturalny będą miały wpływ na przebieg testowania i w związku z tym kształt ostateczny modelu poprzez fakt współtworzenia go przez taką właśnie placówkę - OKUN Gdańsk, a z drugiej strony pozostałe takie placówki z woj. pomorskiego będą na bieżąco informowane o postępie prac (poprzez newsletter wysyłany mailowo co 3 m-ce począwszy od maja 2013r., oraz stronę www projektu) i zapraszane do komentowania, zgłaszania uwag i propozycji. Dodatkowo każdy z prowadzących szkolenia i dodatkowe wsparcie, zbiera w trakcie swojej pracy obserwacje dotyczące postępu zmiany, przebiegu działań, barier i trudności odczuwanych przez siebie jak i zgłaszanych przez uczestników, jak również pojawiających się nowych potrzeb i raportuje je do Kierownika i zespołu ewaluacyjnego terminie max. 1 m-c po zakończeniu szkolenia/ dodatkowego wsparcia. Spotkania przedstawicieli Partnerstwa Społecznego lub konsultacje telefoniczne bądź mailowe będą się odbywały minimum raz na 2 miesiące począwszy od kwietnia 2013r. Działania te umożliwią uzyskanie optymalnego efektu tj. Modelu starannie dopasowanego do wyznaczonych celów – wzrostu kompetencji i zmian postawy i przekonań nauczycieli, oraz do potrzeb techniczno-organizacyjnych przyszłych użytkowników i odbiorców modelu.

Na etapie włączania do głównego nurtu polityki idea empowermentu będzie realizowana poprzez angażowanie przedstawicieli Partnerstwa Społecznego oraz Partnera projektu-OKUN Gdańsk w szkolenia pilotażowe przewidziane na tym etapie.

Opis przebiegu testowania produktu finalnego. Harmonogram testowania

W okresie testowania cała 40- osobowa grupa nauczycieli ukończy szkolenia (64 godziny na osobę), natomiast potem zostaną oni podzieleni na cztery 10-osobowe grupy .Pierwsza grupa nie otrzyma dodatkowego wsparcia, natomiast z pozostałych 3 grup każda otrzyma inną formę wsparcia. Poniższe zestawienie pokazuje 4 ścieżki wsparcia w ramach projektu:



Ścieżki wsparcia:

1. **I Ścieżka wsparcia:** Cykl szkoleń
2. **II Ścieżka wsparcia:** Cykl szkoleń + tutoring z kontynuacją w postaci indywidualnego action- learningu
3. **III Ścieżka wsparcia:** Cykl szkoleń + grupy wsparcia moderowane przez psychologa
4. **IV Ścieżka wsparcia:** Cykl szkoleń + trening interpersonalny z kontynuacją w postaci indywidualnych konsultacji

Takie rozwiązanie w założeniu ma służyć określeniu, po okresie testowania, która z form wsparcia jest optymalna pod względem skuteczności oraz relacji nakład- rezultat. W wyniku testowania w ramach Modelu 4 ścieżek wsparcia, wyłoniona powinna zostać albo jedna najbardziej efektywna ścieżka do procesu udostępniania i włączania do głównego nurtu polityki. Jest jednak również możliwe, że w wyniku testowania uznamy, że dla różnych grup nauczycieli różne są najefektywniejsze ścieżki (np. inna ścieżka dla nauczycieli doświadczonych i inna dla początkujących)

Ścieżka wsparcia nr III wymaga pewnych wyjaśnień. Na etapie testowania jako miejsce tutoringów wybrano Danię. Wynika to z faktu, że kraj ten osiąga wyjątkowo dobre rezultaty w edukacji uczniów niepełnosprawnych (w tym przewlekle chorych), oraz wysokie wskaźniki zatrudnieniowe wśród osób dorosłych niepełnosprawnych i przewlekle chorych. Zwraca też uwagę przyjazne nastawienie tamtejszego społeczeństwa wobec niepełnosprawnych w pracy czy przestrzeni publicznej.

Natomiast w końcowym produkcie będzie ujęty jedynie sposób nawiązania współpracy z wzorcową szkołą (jej wybór, nawiązanie współpracy, umowy itp.) niezależnie od kraju, oraz sam proces tutoringów, jego przygotowanie i zasady prowadzenia. Wynika to z faktu iż nie można w tej chwili zakładać, że Dania pozostanie liderem w tej materii, możliwe, że za dwa lata zasadniejszy będzie inny wybór. Zakładamy również, że wraz ze wdrożeniem naszego Modelu coraz więcej nauczycieli i szkół w Polsce będzie mogło służyć za miejsce tutoringów. Wówczas wyjazdy zagraniczne stracą uzasadnienie, natomiast możliwa będzie ich realizacja w Polsce.

Termin	Zadanie	Opis zadania
--------	---------	--------------

IV.2013- II.2015 (23 miesiące)	Zarządzanie	Monitorowanie przebiegu testowania – bezpośrednie spotkania Kierownika Projektu oraz kluczowych osób odpowiedzialnych za projekt. Zarządzanie przebiegiem prac, identyfikowanie zagrożeń, monitoring rzeczowy i finansowy projektu i procesu testowania, zarządzanie ryzykiem i jakością.
IV.2013- II.2015 (23 miesiące)	Ewaluacja	<ul style="list-style-type: none"> -Wyłonienie ewaluatora zewnętrznego (produktu) i ewaluatora wewnętrznego (projektu) - nadzór nad wypracowaniem założeń raportu metodologicznego ewaluacji produktów finalnych oraz współpraca przy opracowywaniu narzędzi ewaluacyjnych -nadzór nad wypracowaniem założeń raportu metodologicznego ewaluacji produktów finalnych i narzędzi ewaluacyjnych dla ewaluacji projektu -współpraca z ewaluatorem zewnętrznym i wewnętrznym w trakcie procesu testowania i pozyskiwania danych, - przyjęcie raportu ewaluacyjnego produktu - przyjmowanie kwartalnych raportów ewaluacyjnych projektu i raportu końcowego
IV-VI.2013 (3 miesiące)	Testowanie opracowanego produktu	<p>Rekrutacja do fazy testowania– 40 nauczycieli (odbiorców) szkół podstawowych z woj. pomorskiego. (SP 24 i 42)</p> <p>Nie ma potrzeby rekrutacji użytkownika fazy testowania gdyż jest nim Partner projektu- OKUN Gdańsk</p>
VI.2013-X.2013 (5 miesięcy)	Testowanie opracowanego produktu	<p>Szkolenia dla odbiorców :</p> <p>Etap 1 – przygotowanie materiałów szkoleniowych,</p> <p>Etap 2 – wydruk materiałów</p>



		szkoleniowych, Etap 3 – prowadzenie 4 bloków szkoleń : a. Niepełnosprawność i choroba przewlekła- implikacje społeczne i psychologiczne b. Dyskryminacja i rola stereotypów c. Proces grupowy d. Komunikacja, ocenianie i motywowanie – warsztat oparty o elementy „Szkoły rodziców i wychowawców” Joanny Sakowskiej, oraz „Wychowanie bez porażek” Gordona
IX. 2013-VI.2014 (10 miesięcy)	Testowanie opracowanego produktu	Dodatkowe wsparcie: a) Grupy wsparcia b) Trening Interpersonalny (grupowy) wraz z kontynuacją w postaci indywidualnych konsultacji c) Tutoring wraz z kontynuacją w postaci action learningu
IV. 2013-VI.2014 (15 miesięcy)	Testowanie opracowanego produktu	Przeprowadzenie badań jakościowych i ilościowych nauczycieli, uczniów i rodziców, na początku i na końcu fazy testowania., w tym opracowanie dodatkowych narzędzi. Analiza na początku fazy testowania istniejących barier w dostosowaniu pomieszczeń i pomocach dydaktycznych dla uczniów niepełnosprawnych i ich wpływu na funkcjonowanie ucznia i klasy.
IV.2013 – X.2014 (19 miesięcy)	Analiza rzeczywistych efektów testowania produktów finalnych	Ewaluacja zewnętrzna i wewnętrzna testowanego modelu– przedstawienie raportu ewaluacyjnego projektu, oraz produktu, jak również wyników badań Kierownikowi Projektu oraz kluczowym osobom odpowiedzialnym za projekt.
VII- X.2014 (3 miesiące)	Opracowanie ostatecznych wersji	Na podstawie wyników ewaluacji zewnętrznej produktu oraz badań



	produktów finalnych	i ewaluacji wewnętrznej dokonana zostanie zasadnicza korekta i aktualizacja merytoryczna modelu.
XI-XII.2014 (2 miesiące)	Walidacja finalna produktów	Dokonana zostanie walidacja finalna.

Charakterystyka materiałów, jakie otrzymają użytkownicy i odbiorcy

W fazie testowania:

Użytkownik korzysta z opracowanych konspektów zajęć z wytycznymi co do wymogów wobec prowadzących trenerów (doświadczenie, wykształcenie, uprawnienie, certyfikaty itp.) oraz wobec strony technicznej organizacji szkoleń i warsztatów (sala, wyposażenie itp.).

Odbiorcy w fazie testowania otrzymają materiały szkoleniowe, do każdego z modułów szkoleniowych, oraz kwestionariusze *action plan*. Otrzymają oni również dostęp do strony internetowej z ciekawymi materiałami i linkami dotyczącymi kwestii edukacji włączającej, podnoszenia kompetencji nauczycielskich itp. Każdy z odbiorców, który ukończy cykl zajęć, otrzyma ponadto zaświadczenie o odbyciu szkolenia. W trakcie wsparcia dodatkowego uczestnicy będą otrzymywać od prowadzących materiały związane z zakresem na którym będą pracować (np. testy psychologiczne, artykuły o omawianej na spotkaniach tematyce itp.) zgodnie z diagnozowanymi na bieżąco przez prowadzących potrzebami. Przed wyjazdem do Danii uczestnicy otrzymają opis sytuacji nauczycieli i uczniów szkół podstawowych, oraz podstawowe informacje o różnicach kulturowych niezbędne do płynnego przebiegu tego modułu wsparcia.

Monitoring przebiegu testowania produktu finalnego

Nad procesem monitorowania przebiegu testowania, który umożliwi bieżącą kontrolę kolejnych etapów testowania, osiąganych wskaźników, identyfikację ewentualnych zagrożeń oraz korektę przyjętych założeń wdrażania, czuwać będzie Grupa Sterująca wspierana przez Zespół ds. ewaluacji oraz Specjalistów ds. ewaluacji. Ocenie podlegać będzie jakość wykonywanych w trakcie fazy testowania badań i testowanych ścieżek wsparcia, trafność doboru narzędzi oraz czy osiągnięte rezultaty są zgodne z wstępnymi założeniami. Wyniki tych ocen omawiane będą podczas kwartalnych spotkań Grupy Sterującej oraz innych osób zaangażowanych w proces testowania. W razie konieczności wprowadzane będą w życie zalecenia korygujące zaistniałe nieprawidłowości lub mające na celu podniesienie skuteczności prowadzonych działań.



SPRĘT CZYNI NADZIEJĘ, KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



W ramach ewaluacji wewnętrznej projektu prowadzony będzie monitoring działań projektowych w dwóch zasadniczych obszarach, tj. monitorowaniu postępu realizacji zadań (monitoring rzeczowy) oraz monitorowaniu środków finansowych projektu (monitoring finansowy).

Monitoring rzeczowy będzie skoncentrowany na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących postępów w realizacji zaplanowanych zadań, harmonogramu, przebiegu fazy testowania, zaangażowania użytkownika i odbiorców oraz ich problemów w trakcie testowania produktu finalnego. Za monitoring rzeczowy odpowiada Kierownik Projektu przy wsparciu Koordynatorów projektu ze strony Partnerów. Monitoring prowadzony będzie na bieżąco w oparciu o dokumenty programowe, zapisy wniosku o dofinansowanie oraz szczegółowy harmonogram prac przy użyciu ewidencji informacji o uczestnikach projektu i formach wsparcia, tabeli wskaźników rezultatów rejestr PEFS, umowy z nauczycielami (odbiorcami) dotyczące udziału w fazie testowania oraz innej wymaganej dokumentacji (raporty z badań, karty pracy, listy obecności, dzienniki szkoleń, raporty ze szkoleń, spotkań grup wsparcia, indywidualnych konsultacji, ankiety ewaluacyjne, arkusze samooceny, testy oraz statystyki z ankiet)

Monitoring finansowy realizowany będzie poprzez bieżącą weryfikację postępu finansowego, kontrolę poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych oraz wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, partnerami i pracownikami.

W stosunku do założeń projektu ujętych we wniosku o dofinansowanie, zmianie ulegnie sposób prowadzenia ewaluacji projektu. Zamiast ewaluacji zewnętrznej, prowadzonej przez podmiot zewnętrzny, zatrudnieni zostaną Specjaliści ds. ewaluacji, tj. jedna osoba ze strony Lidera i jedna ze strony Partnera 2 – OKUN. Zmiana podyktowana jest tym, iż istnieje poważne ryzyko, utrudnień w realizacji działań ewaluacyjnych na terenie szkół, w których odbywać się będzie testowanie. Główną przyczyną tych utrudnień jest znaczne obciążenie szkół różnego rodzaju projektami, ewaluacjami, wizytacjami itp. co powoduje, że dyrektorzy szkół bardzo niechętnie godzą się na realizację jakichkolwiek działań na terenie szkoły, w szczególności jeśli mają być one wykonywane przez osoby nieznane w środowisku szkolnym, nie posiadające rekomendacji kuratorium, wydziału oświaty lub innych współpracujących podmiotów, jak np. OKUN. Zaangażowanie do ewaluacji procesu testowania pracownika wskazanego przez OKUN jest rozwiązaniem niwelującym to zagrożenie. Osoba znająca dobrze środowisko szkolne oraz zapoznana ze specyfiką ich pracy, jest gwarantem skutecznego przeprowadzenia zaplanowanych działań monitorujących. Dodatkowo obecność osoby zapoznanej ze środowiskiem wewnętrznym szkoły nie powinna budzić negatywnych emocji kojarzonych z zewnętrznymi kontrolami w placówkach oraz



SPRUTECZNY NADZIEL Kształcenia Nauczycieli
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



wzbudzać niepokoju nauczycieli i uczniów swoją obecnością w szkole, co jest szczególnie istotnie w kontekście przedmiotu badań (m.in. postawy jawne i ukryte).

IV. SPOSÓB SPRAWDZENIA, CZY INNOWACJA DZIAŁA

W jaki sposób dokonana zostanie ocena wyników testowania.

Produkt dedykowany jest ośrodkom doskonalenia nauczycieli, w związku z czym odbiorcami produktu będą w pierwszej kolejności nauczyciele. Jednak grupę docelową stanowią również uczniowie szkół podstawowych wraz z ich rodzicami. Toteż w zakresie testowania efektywności produktu przewiduje się cykl zróżnicowanych badań, którymi objęte zostaną wszystkie te grupy (nauczyciele, uczniowie zdrowi i niepełnosprawni i/lub przewlekle chorzy oraz ich rodzice).

Skuteczność modelu sprawdzać będą badania dotyczące m.in. wiedzy i narzędzi stosowanych w pracy z uczniami przez nauczycieli oraz ich postaw i emocji wobec niepełnosprawności i choroby przewlekłej. Efektywność rozwiązań zastosowanych w modelu weryfikowana będzie również na poziomie percypowania i odczuwania zmian przez samych uczniów i ich rodziców.

Procedura badawcza zarówno na etapie pretestu, jak i w fazie końcowej na etapie posttestu będzie polegała na pomiarze subiektywnego odczucia posiadanej wiedzy i poziomu pewności swoich kompetencji w przełożeniu na strategię pracy z uczniami. Badania te będą również dotyczyły takich kwestii, jak stosowane przed szkoleniami i po nich narzędzia do pracy z uczniami niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi. Analiza empiryczna zorientowana będzie ponadto na zbadanie postaw i przekonań względem niepełnosprawności oraz ich zmian w czasie, a także świadomości celów i stosowanych przez nauczycieli standardów nauczania. Zarówno na początku, jak i na końcu fazy testowania zakłada się badanie nauczycieli na dwóch płaszczyznach. Po pierwsze, badanie ma sprawdzać potencjalną zmianę/wzrost świadomości i wiedzy o niepełnosprawności i dyskryminacji (w tym wiedzę o społecznych i psychicznych implikacjach niepełnosprawności). Po drugie, badanie ma dostarczyć danych na temat postaw nauczyciela z uwzględnieniem analizy postaw ukrytych i jawnych.

W zakresie badania uczniów i rodziców podstawowym obszarem badawczym jest ich ocena nauczyciela w perspektywie porównawczej (na początkowym i końcowym etapie testowania). Chodzi w niej o pomiar odczuć i percepcji uczniów, które dotyczą nauczyciela, a więc m.in. o odpowiedź na pytanie, czy jest on postrzegany w kategoriach wzoru i autorytetu. Ponadto istotna jest subiektywna ocena kontroli procesu grupowego, a także spojrzenie uczniów na zarządzanie przez nauczyciela dynamiką relacji interpersonalnych/ grupowych w klasie



SPRACUJĄCY NAJWIĘKSZE WYKŁUCZENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



(w tym zastosowanie metody projektowej w pracy z uczniami itp.). Przewiduje się przy tym, że badaniem zorientowanym na ocenę nauczyciela uwzględniającą ww. konteksty i aspekty objęci zostaną zarówno uczniowie zdrowi i niepełnosprawni, jak również rodzice uczniów zdrowych i niepełnosprawnych.

Dodatkowo uczniowie zdrowi i ich rodzice zostaną przebadani pod kątem wrażliwości na wykluczenia społeczne (i jej ewentualnego wzrostu), sposobu postrzegania niepełnosprawnych rówieśników w klasie oraz zrozumienia złożoności sytuacji niepełnosprawnych. Natomiast w przypadku uczniów niepełnosprawnych, przewlekłe chorych i ich rodziców, weryfikacji poddane zostaną dodatkowo takie aspekty, jak: wzrost poczucia zrozumienia ich specyficznej sytuacji przez nauczycieli oraz przez zdrowych rówieśników i ich rodziców, a także plany na przyszłość uczniów niepełnosprawnych, przewlekłe chorych (edukacyjne, zawodowe) i ich konkretyzacja.

W ramach analizy efektywności przeprowadzone zostaną dwa badania na takich samych pod względem liczebności grupach. Zarówno na początku fazy testowania, jak i na jej końcu przeprowadzone zostanie badanie jakościowe z uczniami zdrowymi i niepełnosprawnymi oraz ich rodzicami, a także z nauczycielami. Będzie to odpowiednio po 80 wywiadów jakościowych z uczniami i rodzicami oraz 40 wywiadów jakościowych z nauczycielami, które wzbogacone zostaną 40 wywiadami kwestionariuszowymi.

Równoległe przebadana będzie w ten sam sposób (40 wywiadów jakościowych i 40 kwestionariuszowych) grupa kontrolna- 40 nauczycieli szkół podstawowych z woj. pomorskiego nie objętych szkoleniami i wsparciem w ramach testowania Modelu, ani żadnymi działaniami upowszechniającymi. Będziemy się starali uzyskać skład grupy kontrolnej możliwie zbliżony pod względem rozkładu wieku, płci, doświadczenia do grupy objętej testowaniem.

Opisana wyżej problematyka będzie badana w przeważającej mierze za pomocą metodologii jakościowej, ale także w pewnym stopniu za pomocą metodologii ilościowej (nauczyciele). W ramach indywidualnych wywiadów pogłębionych, zastosowane zostaną różne techniki zbierania informacji, m.in. techniki projekcyjne, noty biograficzne / osobiste relacje, action plan czy case study rozumiane jako ćwiczenie dla nauczyciela w ramach wywiadu. W przypadku metodologii ilościowej zaś zastosowane zostaną kwestionariusze wzbogacone o pewne narzędzia badania postaw ukrytych.

Do pomiaru założonych zagadnień wykorzystane zostaną zróżnicowane techniki. Na szczególne omówienie zasługują te z nich, które są szczególnie przydatne w analizie efektywności modelu wśród nauczycieli. Jest to istotne z uwagi na fakt, iż nauczyciele stanowią grupę odbiorców produktu i to nim dedykowany jest model. Stanowią oni ponadto grupę, która jest swoistym punktem zaczepienia dla planowanej w ramach modelu zmiany.

Case study w ramach badania jakościowego polegać ma na skonfrontowaniu nauczyciela z pewną sytuacją/ przypadkiem. Zaprezentowana nauczycielowi specyficzna sytuacja

odnosząca się do pracy w klasie integracyjnej będzie prowokowała go do określonej reakcji i opisu planowanego rozwiązania wraz z uzasadnieniem. Przy czym wybrany case (przypadek) będzie identyczny zarówno przed, jak i po szkoleniach. Narzędzie to w założeniu mierzyć ma zmianę (wzrost) świadomości i wiedzy o niepełnosprawności i dyskryminacji oraz wiedzę o społecznych i psychicznych implikacjach niepełnosprawności.

Action plan zmierzyć ma natomiast indywidualną inicjatywę i motywację nauczyciela do wdrażania określonych narzędzi oraz jego wiedzę na ich temat przed i po fazie testowania. W ramach tego ćwiczenia nauczyciele poproszeni zostaną o wypisanie notki, które spośród narzędzi (wdrażanych w szkoleniach) zamierzają wprowadzić w życie. Na etapie badań, następujących po testowaniu, notki te zostaną wykorzystane celem skonfrontowania ówczesnych deklaracji nauczycieli z tym, co tak naprawdę wprowadzili w życie.

Osobiste relacje mają w wywiadach przybierać formułę narracji biograficznej, która w drobiazgowy i przekrojowy sposób będzie odnosiła się do mniejszych bądź większych fragmentów z życia nauczycieli objętych badaniem. Szczególnie istotne będą tu zatem historie z życia badanych związane z ich pracą oraz z ich doświadczeniami w pracy z uczniami niepełnosprawnymi itp. Osobiste relacje mogą zatem mieć formę storytellingu. Technika ta ma na celu dotarcie do postaw i przekonań (tych jawnych i tych ukrytych) stojących za pracą nauczyciela przed i po jego udziale w szkoleniach.

W ramach modułu ilościowego planuje się dodatkowo wzbogacić analizę postaw o narzędzia do badania postaw ukrytych. Wspomóc to ma zmierzenie siły związku między negatywnymi i pozytywnymi aspektami pewnych kategorii poznawczych.

Te i inne techniki zaprojektowane w ramach metodologii jakościowo-ilościowej zastosowanej w badaniach nad skutecznością modelu służyć mają sprawdzeniu jego efektów w porównaniu ze stanem sprzed szkoleń.

Zakres i metodologia przeprowadzenia zewnętrznej ewaluacji produktu

W celu zapewnienia rzetelności i trafności procesu ewaluacji, ostatecznej oceny produktu finalnego- modelu SMOK dokona zewnętrzny ewaluator – firma zewnętrzna. Ewaluator zewnętrzny wyłoniony zostanie na samym początku procesu testowania (I.2013) z zachowaniem zasady konkurencyjności w drodze ogłoszonego naboru i porównania cenowych złożonych ofert.

Kryteria, jakie powinien spełniać Ewaluator są następujące:

- min. 3 letnie doświadczenie w zakresie wykonywania ewaluacji,
- doświadczenie w prowadzeniu badań w zakresie edukacji i w zakresie projektów PO KL,

Cele ewaluacji zewnętrznej:

1. Ocena trafności i adekwatności produktu do istniejących problemów.
2. Przydatności produktu dla grupy docelowej.



3. Możliwości utrzymania trwałości efektów projektu.

W ramach realizacji celu 1 i 2 ewaluacji zewnętrznej testowane będą:

1. Praktyczne umiejętności wykorzystania nabytych przez nauczycieli (w fazie testu) kompetencji.
2. Zmiana postaw i przekonań nauczycieli w zakresie niepełnosprawności i celów edukacji włączającej.
3. Postawy nauczycieli wobec projektu.

W pierwszym przypadku głównym narzędziem będą przygotowane specjalnie pod wytyczne modelu studia przypadków. Przed przystąpieniem do szkoleń nauczyciele spróbują rozwiązać różne problemowe sytuacje, które mają miejsce w czasie lekcji. Będą mieli za zadaniem poszukać zarówno odpowiedzi na pytanie co w danej sytuacji należy zrobić oraz jakimi umiejętnościami się wykazać. Oceniana będzie trafność rozwiązań oraz świadomość różnych problemów związanych z wykorzystaniem modelu w praktyce. Można się spodziewać, że wiele spraw zostanie pominiętych lub potraktowanych powierzchownie. Te same Studia przypadków zostaną ponownie przeprowadzone wśród uczestników po ostatnich zajęciach. Analiza porównawcza powinna wykazać zauważane różnice w jakości rozwiązań konkretnych problemów pracy z uczniami niepełnosprawnymi oraz uświadomienie wagi nowych umiejętności nauczyciela.

Niezwykle cennym i ważnym badaniem będzie analiza postaw nauczycieli biorących udział w fazie testowania, wobec poznawanego modelu nauczania. Istnieje ryzyko, że ukryte negatywne postawy wobec modelu mogą uniemożliwić rozpowszechnianie innowacji w przyszłości. Uczestnicy projektu rzadko wprost ujawniają swoje prawdziwe zdanie na temat otrzymanego wsparcia, ponieważ na ogół są zadowoleni z samego faktu możliwości rozwoju zawodowego. W tym projekcie uczestnicy mają jednak inną rolę, będą nie tylko osobami poddanymi procesowi szkolenia, ale także aktywnymi podmiotami testującymi możliwości wykorzystania modelu w szerszej skali. Stąd przewidziano zadanie dla firmy zewnętrznej, tj. stałe monitorowanie emocji i problemów uczestników projektu. Wykorzystana tu zostanie metoda biograficzna, która ma zbierać osobiste relacje na temat napotkanych problemów w praktyce, zastosowanych działaniach oraz możliwościach przełożenia indywidualnych doświadczeń nauczycieli na cały model. Należy spodziewać się negatywnych reakcji oraz kryzysów związanych z poczuciem sensu zmiany zachowania. Z punktu widzenia wdrażania zmiany, takie informacje są bezcenne i pozwalają innym nauczycielom lepiej przygotować się do stosowania modelu w swojej pracy edukacyjnej.



SPRACUJĄCY NAJWIĘKSZE WYKORZYSTANIE
OTWARTYCH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



Efektom pracy ewaluatora zewnętrznego będzie raport z badania, opisujący metodologię, wyniki oceny oraz rekomendację do wdrożenia Innowacji w obecnej postaci, lub zalecenie wprowadzenia korekt lub odstąpienia od wdrożenia Innowacji na szerszą skalę.

W ramach realizacji celu 3 ewaluacji produktu testowane będzie:

1. Który z typów wsparcia testowanych na nauczycielach ma najkorzystniejszy stosunek kosztu do rezultatu.
Badane poprzez proporcję zmiany w oparciu o pre i post testy do kosztu realizacji danej formy wsparcia.
2. Czy można wskazać zależność między: wiekiem, płcią, doświadczeniem nauczycieli, a najskuteczniejszym w jego przypadku typem.
Badane na podstawie opinii uczestników i prowadzących.
3. Czy jest możliwa realizacja modelu szkoleń i wsparcia poza strukturą projektu (czy nie jest zbyt obciążający czasowo, organizacyjnie, finansowo itp.)
Badane w oparciu o opinie dyrektorów szkół, nauczycieli, dyrekcji OKUN, prowadzących.

Przy tak skonstruowanych celach ewaluacji konieczne jest prowadzenie badań od początku fazy testowania. Wynika to z faktu, że aby stwierdzić efektywność modelu, trzeba zbadać sytuację wyjściową i porównać ją z sytuacją po wprowadzeniu modelu. Rozpoczynając proces badania na etapie produktu finalnego ewaluator nie będzie miał możliwości stwierdzenia, że obserwowane rezultaty są efektem produktu. Ponieważ warunkiem rzetelnej ewaluacji produktu jest brak zaangażowania ewaluatora w proces jego powstawania, skonstruujemy umowę z wyłonionym ewaluatorem produktu w taki sposób, by jego badania i wnioski zostały na ujawnione dopiero po zakończeniu fazy tworzenia modelu finalnego.

VI. STRATEGIA UPOWSZECHNIANIA

Przedmiotem procesu upowszechniania będzie produkt finalny *Model SMOK*, kompleksowe narzędzie dydaktyczne wspierające zmianę budowania umiejętności i postaw oraz zmianę przekonań niezbędne do skutecznej pracy z uczniami niepełnosprawnymi i ich otoczeniem oraz z uczniami zdrowymi



SPRACZYSZYNOWANIE Kształcenia Nauczycieli
OTWARTYCH SZKOL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZŁOŻENIA NAUCZYCIELI



Zaprojektowane metody i instrumenty upowszechniania uwzględniają zasady równości szans, w tym płci, i przyczyniają się do uzyskania poniżej wskazanych celów działań upowszechniających.

Cele działań upowszechniających

Głównym celem działań upowszechniających w projekcie jest zwiększenie wiedzy wśród zdiagnozowanych grup docelowych oraz społecznych liderów opinii na temat zastosowania, funkcjonalności i innowacyjności produktu projektu. Działania te winny także przyczynić się do wspomoczenia i ułatwienia prowadzenia zaplanowanych działań włączających produkt do głównego nurtu polityki.

Celem działań upowszechniających jest rozpropagowanie wiedzy o problematyce edukacji włączającej, z naciskiem na konieczność doskonalenia nauczycieli dostarczającego im wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych do jej praktykowania. W działaniach upowszechniających będziemy kłaść nacisk na uświadamianie społecznej wagi problemów wynikających z wykluczenia społecznego i dyskryminacji, oraz kosztów jakie w związku z brakiem edukacji w tym zakresie ponosi całe społeczeństwo. Chcemy szczególnie podkreślać kluczową rolę nauczyciela w tworzeniu zrębów funkcjonowania naszego społeczeństwa w przyszłości i w związku z tym konieczności udzielania nauczycielom adekwatnego wsparcia w postaci doskonalenia opartego o szkolenia i warsztaty.

Główny cel upowszechniania można zaś określić jako przygotowanie przyjaznego gruntu w społeczności woj. pomorskiego, szczególnie społeczności szkolnej oraz w organach potencjalnie decyzyjnych⁴ w zakresie wdrożenia Modelu do głównego nurtu polityki. „Przygotowanie przyjaznego gruntu” oznacza w tym wypadku spowodowanie wzrostu świadomości w zakresie zarówno istnienia problemu z postawami i przekonaniami nauczycieli, oraz ich wpływem na przebieg i efekty edukacji, jak również zapoznanie tych grup z założeniami i efektami realizacji projektu.

Realizatorzy projektu zakładają następujące cele szczegółowe upowszechniania:

⁴ W związku z długim okresem trwania projektu, oraz częstymi zmianami w prawnych regulacjach dotyczących edukacji nie podajemy zamkniętego katalogu organów/institucji. W świetle obowiązujących przepisów decyzyjne są w chwili obecnej same Placówki Doskonalenia Nauczycieli, ale możliwe jest, że w przyszłości będzie rosło znaczenia czy to Kuratorium, czy to Wydziałów Oświaty miast i gmin, w zakresie rekomendowania czy wręcz ustanawiania jako obligatoryjnych katalogów kursów doskonalących.



SPRACZYSTWA I NAJWIĘKSZE KOSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



- dotarcie i zainteresowanie różnorodnych grup potencjalnych interesariuszy ideą oraz innowacyjną problematyką, narzędziami i metodami doskonalenia nauczycieli z nastawieniem na zmianę postaw i przekonań.
- popularyzacja idei edukacji włączającej i jej wagi dla kształtowania przyszłego społeczeństwa
- zwiększenie stopnia świadomości urzędów gmin i miast, placówek doskonalenia nauczycieli, dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych z woj. pomorskiego w zakresie potrzeby przygotowania nauczycieli do edukacji włączającej, po przez szkolenia i warsztaty kształtujące postawy i przekonania oraz podnoszące umiejętności i wiedzę w tym zakresie, w sposób który przyczyni się do tworzenia społeczeństwa otwartego, partycypującego, zdolnego do efektywnej współpracy, gdzie różnice kulturowe, płciowe, majątkowe czy zdrowotne są czynnikiem wzrostu i rozwoju, ubogacającego nasz wszystkich.

Ponadto celem działań upowszechniających będzie promowanie wartości dodanej, jaką projekt wprowadza dla placówek doskonalenia nauczycieli poprzez poprawę jakości środków i metod badania potrzeb edukacyjnych nauczycieli, z uwzględnieniem badania postaw jawnych i ukrytych, oraz badania efektywności szkoleń i warsztatów po przez badania samych nauczycieli jak i uczniów i rodziców.



SPRACOWNIA NAUCZYCIELI, KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



Grupy docelowe upowszechniania, plan działań upowszechniających i ich charakterystyka:

Etap projektu	Cele upowszechniania	Grupy docelowe - interesariusze	Narzędzia upowszechniania	Harmonogram działań upowszechniających
Diagnoza i analiza problemu oraz przygotowanie strategii i wstępnej wersji produktu	Informowanie grup docelowych na temat planowanego innowacyjnego produktu i zamierzeń projektu oraz zbieranie informacji i danych umożliwiających sformułowanie wniosków w ramach diagnozy służącej do wypracowania produktu	Odbiorcy - nauczyciele i dyrektorzy szkół podstawowych Użytkownicy – Placówki Doskonalenia Nauczycieli	-uruchomiono witrynę projektu www.smok.oditk.pl , -utworzono profil na Facebooku -opracowano logo i stronę graficzną projektu -propagowano projekt w szkołach wytypowanych do fazy testowania, wśród dyrektorów, nauczycieli, uczniów, rodziców w formie spotkań z tymi grupami -opracowano Analizę Desck research dotyczącego zagadnień przygotowania (kształcenia) nauczycieli do pracy z uczniami niepełnosprawnymi w innych krajach UE, oraz sytuacji uczniów niepełnosprawnych w tych krajach.	Od 03.2012 do 30.10.2012



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRĘTŁCZYMI NADZIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



			<p>Dystrybucja raportu (500 egz.) przewidziana jest w formie załącznika do Modelu w wersji elektronicznej, rozsyłanego mailowo, jak również udostępnionego na stronach www projektu i partnerów. Analiza została zamieszczona na witrynie projektu.</p> <ul style="list-style-type: none">-opracowano Krytyczną Analizę prawnosystemową edukacji uczniów niepełnosprawnych i przygotowania do niej nauczycieli w szkołach podstawowych.- zawiązano partnerstwo społeczne w skład którego weszli: psycholog z doświadczeniem w pracy na dziecięcych oddziałach szpitalnych, nauczyciel szkoły przyszpitalnej, rodzice dzieci niepełnosprawnych uczących się w szkołach podstawowych- propagowano projekt i założenia	
--	--	--	---	--



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZA SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRUTECZNY MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



			Modelu SMOK w ramach spotkań związanych z tematyką edukacji nauczycieli, w których uczestniczyli realizatorzy.	
Testowanie	Popularyzowanie produktu oraz zaangażowanie i zainteresowanie grup docelowych procesem testowania	<p>Odbiorcy - nauczyciele i dyrektorzy szkół podstawowych - nauczyciele (40 osób, 32 kobiet, 8 mężczyzn zgodnie z podziałem na płeć w zawodzie nauczyciela według GUS) ze szkół podstawowych z Gdańska nr 42 i 24 (teren województwa Pomorskiego).</p> <p>Użytkownicy – Placówki Doskonalenia Nauczycieli</p>	-uruchomienie i prowadzenie Forum Dyskusyjnego (w ramach witryny projektu) poświęconego informowaniu o produkcie, publikowaniu materiałów oraz prowadzeniu komunikacji z uczestnikami testowania, grupami docelowymi i interesariuszami, a także umieszczania opinii ekspertów i praktyków,	Od 05.2013 do 06.2014
			- kontynuacja aktywności witryny projektu, strony www dla nauczycieli i profilu na portalu Facebook,	Od 01.2013 do 06.2014
			- spotkania upowszechniające z dyrektorami szkół podstawowych i Przedstawicielami Kuratorium Oświaty	Od 05.2013 do 06.2014



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIJĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRACUJĄCY MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



		<p>- jedna placówka doskonalenia nauczycieli- Ośrodek Kształcenia Ustawicznego Nauczycieli w Gdańsku – Partner Projektu. Przedstawiciele Kuratorium Oświaty i Wydziałów Oświaty z woj. pomorskiego.</p> <p>Model ma być testowany, upowszechniony i włączony wśród Placówek Doskonalenia Nauczycieli, bo to PDN-y oferują certyfikowane kursy doskonalące nauczycielom.</p>	<p>i Wydziałów Oświaty woj. pomorskiego – minimum 50 spotkań</p> <p>- newsletter rozsyłany co 3 miesiące do wszystkich Placówek Doskonalenia Nauczycieli i do dyrektorów szkół podstawowych z woj. pomorskiego.</p> <p>- bezpośrednie spotkania specjalisty ds. PR z przedstawicielami interesariuszy (rodzice, nauczyciele, uczniowie niepełnosprawni i zdrowi, psycholodzy i pedagodzy szkolni i z poradni pedagogiczno- psychologicznych), propagujące innowacyjny produkt i nowoczesne metody doskonalenia nauczycieli w zakresie przygotowania do edukacji włączającej – min. 5 spotkań</p> <p>-upowszechnianie Produktu przy współpracy z Instytucją Pośredniczącą oraz Regionalną Siecią Tematyczną oraz Krajową Instytucją Wspomagającą</p>	<p>Od 05.2013 do 06.2014</p> <p>Od 05.2013 do 06.2014</p> <p>Od 04.2013 do 06.2014</p>
--	--	---	---	--



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRACOWNIA NAUCZYCIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



			(zgłoszenie artykułu do wydawnictwa KIW „Innowacje bez granic”, wydawnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego „Pomorskie”).	
Analiza rzeczywistych efektów testowanego produktu oraz opracowanie ostatecznej wersji produktu	Zbieranie informacji i danych umożliwiających opracowanie ostatecznej wersji produktu.	Odbiorcy - dyrektorzy 2 szkół podstawowych z Gdańska uczestniczących w fazie testowania nauczyciele (40 nauczycieli uczestniczących w fazie testowania) Rodzice i dzieci uczestniczące w fazie testowania (80 osób)	- kontynuacja aktywności witryny projektu, strony www dla nauczycieli i profilu na portalu Facebook,	Od 01.2013 do 10.2014
			- bezpośrednie spotkania Opiekuna merytorycznego i Specjalisty ds. PR z przedstawicielami interesariuszy (rodzice, nauczyciele, uczniowie niepełnosprawni i zdrowi, psychologzy i pedagogzy szkolni i z poradni pedagogiczno- psychologicznych), informujące o postępach i wynikach fazy testowania oraz zbierające informacje niezbędne do opracowania ostatecznej wersji produktu min.4 spotkania	Od 05.2013 do 10.2014
			- bezpośrednie spotkania Opiekuna	Od 12.2013 do 10.2014
		Użytkownicy – Placówki Doskonalenia Nauczycieli - jedna placówka		



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIJĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRĘTŁCZYMI NADZIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



		<p>doskonalenia nauczycieli- Ośrodek Kształcenia Ustawicznego Nauczycieli w Gdańsku – Partner Projektu.</p> <p>Przedstawiciele Kuratorium oraz Wydziałów Edukacji/oświaty urzędów miast i gmin z woj. Pomorskiego</p>	<p>Merytorycznego oraz Specjalisty ds. PR z przedstawicielami Kuratorium z woj. pomorskiego w celu prezentacji wyników testowania oraz konsultacji opracowanego produktu finalnego - min. 2 spotkania</p>	
<p>Upowszechnianie ostatecznej wersji produktu finalnego</p>	<p>Zwiększenie wiedzy wśród zdiagnozowanych grup docelowych oraz społecznych liderów opinii na temat zastosowania, funkcjonalności i</p>	<p>Odbiorcy - 120 nauczycieli i dyrektorów z pomorskich szkół podstawowych. Udział dyrektorów w procesie upowszechniania jest istotny, bo to oni mogą bezpośrednio motywować</p>	<p>Konferencja dla 100 uczestników z udziałem przedstawicieli Placówek Kształcenia Ustawicznego, Kuratorium oraz Wydziałów Edukacji/oświaty urzędów miast i gmin z woj. pomorskiego, nauczycieli i dyrektorów szkół podstawowych z woj. pomorskiego. Konferencja poświęcona będzie</p>	<p>02.2015r. Gdańsk</p>



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZA SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRACUJEMY NAJLEPIEJ, KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



	<p>innowacyjności produktu projektu. Wsparcie i ułatwienie prowadzenia zaplanowanych działań włączających produkt do głównego nurtu polityki.</p>	<p>nauczycieli do kształcenia w konkretnym zakresie, jak również to od nich będzie zależało włączenie elementów Programu Doskonalenia Nauczycieli takich jak np. mentoring lub organizację grupy wsparcia do szkół. Grupa docelowa w fazie docelowej - nauczyciele pomorskich szkół podstawowych (około 10 207 nauczycieli , 8227 kobiet, 1980 mężczyzn).</p> <p>Użytkownicy – 39 Placówek Doskonalenia Nauczycieli z woj.</p>	<p>prezentacji efektów testowania produktu, osiągniętych rezultatów i doświadczeń, a także przedyskutowaniu korzyści i możliwości szerokiego zastosowania nowoczesnych metod kształcenia ustawicznego nauczycieli w celu wzrostu efektywności edukacji włączającej po przez podnoszenie wiedzy umiejętności nauczycieli, a w szczególności kształtowania ich postaw i przekonań dotyczących integracji.</p> <p>Szkolenia pilotażowe dla 120 nauczycieli i dyrektorów pomorskich szkół podstawowych promujące model. Zrealizowanych zostanie 12 szkoleń dla 10 osobowych grup, po 8 godzin na grupę. Szkolenia realizowane będą w weekendy, poza okresem ferii zimowych, jako szkolenia wyjazdowe aby zebrać na nich możliwie dużą grupę</p>	<p>01-02.2015r w woj. pomorskim.</p>
--	---	---	---	--------------------------------------



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZA SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRACOWNIA NAUCZYCIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



		<p>pomorskiego.</p> <p>Grupa docelowa w fazie docelowej 39 Placówek Doskonalenia Nauczycieli z woj. pomorskiego</p> <p>Przedstawiciele Kuratorium oraz Wydziałów Edukacji/oświaty urzędów miast i gmin z woj. Pomorskiego, oraz przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej– około 10 osób. Ministerstwo Edukacji oraz wydziały edukacji</p>	<p>nauczycieli i dyrektorów z różnych szkół. Przeszkolenie dyrektorów jest niezbędne ponieważ to oni podejmą decyzje o wdrożeniu elementów Modelu w swojej szkole takich jak: indywidualne konsultacje, tutoring, grupy wsparcia itp. To nastawienie dyrektora do problemów rzutuje na ich postrzeganie w całej szkole (zarówno jego nastawienie do kształcenia ustawicznego, jak i do uczniów niepełnosprawnych). Ponadto dyrektor ma możliwość motywowania nauczycieli do brania udziału w zajęciach ujętych w Modelu. Natomiast przeszkolenie nauczycieli pozwoli na propagowanie Modelu w szkołach oddolnie. Wiadomo, że nauczycielom łatwiej stawiać opór jeśli jakaś inicjatywa pochodzi tylko od dyrekcji, niż wtedy gdy część nauczycieli</p>	
--	--	--	---	--



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRACOWANO MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCIENIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



		<p>powinny mieć świadomość iż taki Model został wypracowany, czym się różni od dotychczas stosowanego podejścia i dlaczego należy go upowszechnić i włączyć do głównego nurtu polityki. Ich rekomendacja dla opracowanego Modelu jest bardzo ważna.</p>	<p>też ją popiera. Dodatkową korzyścią jest spotkanie się na szkoleniach nauczycieli z różnych szkół, ponieważ pozwala to na nawiązanie kontaktów i wymianę doświadczeń również w przyszłości, na etapie wdrażania Modelu w szkołach. Umożliwi to też np. szersze – międzyszkolne- działanie grup wsparcia, tutoringu itd.</p> <p>Rekrutacja prowadzona będzie w taki sposób, by z jednej szkoły udział w szkoleniu wzięł dyrektor lub wicedyrektor i minimum 1 nauczyciel. Jednakże zdając sobie sprawę z obciążenia dyrektorów szkół podstawowych, zakładamy iż jest możliwe przeszkolenie grupy nauczycieli z jednej szkoły, a z jej dyrektorem odbycie indywidualnego spotkania. Chcemy by nauczyciel/e i dyrektor stali</p>	
--	--	---	--	--



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRUTECZNY MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



			<p>się naturalnymi ambasadorami Modelu w swojej szkole.</p> <p>W ciągu 1 szkolenia pilotażowego przedstawiony zostanie Model, a następnie zaprezentowane najciekawsze elementy na konkretnych przykładach. Będziemy dążyć do tego by jak najwięcej elementów uczestnicy po prostu doświadczyli biorąc udział w ćwiczeniach/ warsztatach zawartych w modelu. Fragmenty których nie da się zaprezentować w ten sposób będziemy pokazywać na bazie zrealizowanych w fazie testów zajęć, używając nagranych filmów, zdjęć i raportów, wypowiedzi uczestników (nauczycieli, dyrektorów, uczniów i rodziców)</p>	
			Kampania medialna - w tym mailing, ulotki oraz materiały informacyjno-	01-02.2015r



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRĘTŁCZY MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



			promocyjne na temat produktu i projektu, przygotowanie i emisja spotów telewizyjnych.	
			Spotkania połączone z prezentacją modelu, prowadzone przez specjalistę ds. PR i opiekuna merytorycznego modelu z przedstawicielami Kuratorium Oświaty i Wydziałów Oświaty woj. pomorskiego. Minimum 10 spotkań.	01-02.2015r
			Kontynuacja aktywności witryny projektu, strony www dla nauczycieli i profilu na portalu Facebook,	01-02.2015r



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJOWEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRUCIECZNY MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



Proces upowszechniania jest realizowany z zastosowaniem zasady *empowermentu*, z angażowaniem i uczestnictwem przedstawicieli grup odbiorców i użytkowników od początku realizacji projektu. Na etapie przygotowywania wstępnej wersji produktu (konsultacje robocze, spotkania, recenzje członków Partnerstwa społecznego oraz spotkania i konsultacje z przedstawicielem Kuratorium Oświaty) a także testowania (konsultacje robocze, spotkania, bieżące opiniowanie członków Partnerstwa społecznego, zapraszanie do dyskusji na profilu Facebook i na stronie projektu, spotkania konsultacyjne z dyrektorami i nauczycielami szkół oraz z przedstawicielami Kuratorium Oświaty). Działania te umożliwią uzyskanie optymalnego efektu związanego ze zwiększeniem wiedzy na temat zastosowania, funkcjonalności i innowacyjności produktów powstających w ramach projektu oraz umożliwią wypracowanie i dostosowanie produktów do rzeczywistych potrzeb odbiorców. Działania upowszechniające będą elementem procesu monitorowania i ewaluacji wewnętrznej projektu. Bieżące analizowanie wyników monitoringu umożliwi podejmowanie działań modyfikujących i usprawniających pod kątem osiągnięcia zakładanych celów upowszechniania.

Bariery upowszechniania

Strategia upowszechniania nie może skupiać się jedynie na planowanych działaniach, narzędziach i potencjalnych odbiorcach tych działań. Wdrażanie i upowszechnianie innowacji napotyka na bariery i przeszkody, które mogą znacznie ograniczać działania upowszechniające lub też nawet je uniemożliwiać. Do barier upowszechniania wypracowanego modelu i produktów zaliczyć można:

- niechęć części nauczycieli i dyrektorów szkół podstawowych co do zasadności edukacji włączającej
- odbieranie przez nauczycieli i dyrektorów modelu nastawionego na kształtowanie postaw i przekonań jako nadmierna ingerencje w sferę prywatną
- bagatelizowanie przez zdrowe społeczeństwo problemów osób niepełnosprawnych i wpływu ich występowania na funkcjonowanie całego społeczeństwa
- niska frekwencja uczestników na Konferencji upowszechniającej
- brak zainteresowania produktem ze strony Placówek Doskonalenia Nauczycieli.

Miernikiem sukcesu działań upowszechniających będzie:

- minimum 2200 (średnio 100 na miesiąc) wejść na stronę www i profil na facebooku,
- pobieranie ze strony www dokumentacji projektowej (Strategia, Model, wyniki badań, raporty itp.),



SPRÓTUJEMY NAJLEPIEJ KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYMI SZKOLAMI PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NAJLEPIEJ PRACUJĄCYMI



- zainteresowanie min. 30 Placówek Doskonalenia Nauczycieli projektem i produktem, wyrażone ilością osób czytających newsletter oraz zainteresowanych spotkaniami ze Specjalistą ds. PR.(ocena na podstawie ewaluacji wew.)
- pozytywne opinie odbiorców (dyrektorów szkół, nauczycieli oraz rodziców i uczniów uczestniczących w fazie testów oraz w szkoleniach pilotażowych) wyrażone w ankietach ewaluacyjnych (min. 60% pozytywnych opinii)
- udział w Konferencji końcowej min. 100 przedstawicieli Ministerstwa Edukacji Narodowej, Placówek Doskonalenia Nauczycieli, Kuratorium oraz Wydziałów Edukacji/oświaty urzędów miast i gmin z woj. pomorskiego, nauczycieli i dyrektorów szkół podstawowych z woj. pomorskiego.
- wyniki ewaluacji konferencji końcowej, wskazujące na min. 30% zainteresowanie uczestników wdrażaniem/ wykorzystaniem modelu.
- liczba zgłoszeń i zainteresowanie nauczycieli dyrektorów udziałem w szkoleniach pilotażowych (nie mniej niż 120 osób).

VII. STRATEGIA WŁĄCZANIA DO GŁÓWNEGO NURTU POLITYKI

Celem działań włączających do głównego nurtu polityki jest doprowadzenie do włączenia przez Placówki Doskonalenia Nauczycieli do ich oferty kształcenia nowego Modelu, oraz zwiększenie gotowości nauczycieli i dyrektorów do podjęcia nauki według modelu.

Adresaci oraz szczegółowy plan działań mainstreamingowych (w podziale na mainstreaming wertykalny i horyzontalny)



SPRACUJĄCY MODEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTEJ SZKOŁY PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



MAINSTREAMING HORYZONTALNY

Grupa odbiorców działań	Liczba	Instrumenty i formy mainstrimingu	Harmonogram działań mainstreamingowych
Celem działań włączających na poziomie horyzontalnym jest doprowadzenie do włączenia przez Placówki Doskonalenia Nauczycieli do ich oferty kształcenia nowego Modelu, oraz zwiększenie gotowości nauczycieli i dyrektorów do podjęcia nauki według model.			
Placówki Doskonalenia Nauczycieli z woj. pomorskiego	39 PDN	indywidualne spotkania prowadzone przez Specjalistę ds. PR dotyczące włączenia produktu innowacyjnego do oferty szkoleniowej PDN w tym również prezentacje rezultatów testowania innowacji – 39 spotkań	01-02.2015r. w woj. pomorskim.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRACUJEMY NAJLEPIEJ, KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARCIEM SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



		Udział w konferencji podsumowującej projekt. Konferencja poświęcona będzie prezentacji efektów testowania produktu, osiągniętych rezultatów i doświadczeń, a także przedyskutowaniu korzyści i możliwości szerokiego zastosowania nowoczesnych metod doskonalenia nauczycieli w celu wzrostu efektywności edukacji włączającej poprzez podnoszenie wiedzy umiejętności nauczycieli, a w szczególności kształtowania ich postaw i przekonań dotyczących integracji.	02.2015r. Gdańsk
		Utrzymywanie stałego kontaktu poprzez mailing, strony internetowe, newsletter rozsyłany co 3 miesiące do wszystkich Placówek Doskonalenia Nauczycieli itp.	01-02.2015r
Dyrektorzy i nauczyciele pomorskich szkół podstawowych	120 osób	Warsztaty pilotażowe (szkoleniowe) dla dyrektorów i nauczycieli Zrealizowanych zostanie 12 szkoleń dla 10 osobowych grup, po 8 godzin na grupę. Szkolenia realizowane będą w weekendy, poza okresem ferii zimowych, jako szkolenia wyjazdowe aby zebrać na nich możliwie dużą grupę nauczycieli i dyrektorów z różnych szkół.	01-02. 2015r w woj. pomorskim.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIJĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRACUJEMY NAJLEPIEJ, KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z UCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



		<p>W ciągu 1 szkolenia pilotażowego przedstawiony zostanie Model, a następnie zaprezentowane najciekawsze elementy na konkretnych przykładach. Będziemy dążyć do tego by jak najwięcej elementów uczestnicy po prostu doświadczyli biorąc udział w ćwiczeniach/ warsztatach zawartych w modelu. Fragmenty których nie da się zaprezentować w ten sposób będziemy pokazywać na bazie zrealizowanych w fazie testów zajęć, używając nagranych filmów, zdjęć i raportów, wypowiedzi uczestników (nauczycieli, dyrektorów, uczniów i rodziców)</p>	
		<p>Indywidualne spotkania prowadzone przez Specjalistę ds. PR u upowszechniania z dyrektorami szkół podstawowych- przedstawienie rezultatów testowania innowacji</p>	
		<p>Udział w konferencji podsumowującej projekt.</p>	02.2015r. Gdańsk
		<p>Utrzymywanie stałego kontaktu poprzez mailing, strony internetowe, - newsletter rozsyłany co 3 miesiące do dyrektorów szkół podstawowych z woj. pomorskiego, itp.</p>	01.-02. 2015r.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRUCZAMY NAJLEPIEJ KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYMI SZKOLAMI PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
Z DZIEĆMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



MAINSTREAMING WERTYKALNY

Grupa odbiorców działań	Liczba	Instrumenty i formy mainstrimingu	Harmonogram działań mainstreamingowych
Celem działań włączających na poziomie wertykalnym jest zyskanie poparcia dla zmiany w podejściu do przygotowania nauczycieli do pracy z dziećmi niepełnosprawnymi i przewlekle chorymi. Popularyzacja zagadnień edukacji włączającej i integracji.			
Przedstawiciele Kuratorium oraz Wydziałów Edukacji/oświaty urzędów miast i gmin z woj. pomorskiego, oraz przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej.	10 osób	prezentacje rezultatów testowania innowacji na spotkaniach Specjalisty ds. PR z przedstawicielami Ministerstwa Edukacji Narodowej, wydziałów Edukacji/Oświaty urzędów gmin i miast, Kuratorium woj. Pomorskiego oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej – 10 spotkań	01-02.2015r
		Udział w konferencji podsumowującej projekt.	02.2015r. Gdańsk



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





SPRZĘTOWY NADZIEL KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



Bariery w procesie włączania do głównego nurtu polityki

Podobnie jak w przypadku upowszechniania, również *mainstreaming* napotyka na liczne bariery. Należą do nich: trudności finansowe i logistyczne związane z wdrożeniem w Placówkach Doskonalenia Nauczycieli nowego programu zajęć.

Sukces działań włączających

Sukces działań włączających produkt do głównego nurtu polityki mierzony będzie m.in. monitorowaniem opinii grup docelowych i decydentów, którzy zostali zdefiniowani wcześniej.

Miernikami sukcesu *mainstreamingu* będzie:

- umieszczenie przez minimum 1 PDN w swojej ofercie szkoleń nowego Programu Doskonalenia Nauczycieli- pomiar w lutym 2015r.
- Podpisanie deklaracji wdrożenia nowego modelu kształcenia przez 30 Placówek Doskonalenia Nauczycieli z woj. pomorskiego.- pomiar w lutym 2015r.
- rekomendacje ekspertów którzy ocenią model po zakończeniu fazy testowania do doskonalenia nauczycieli zgodnie z opracowanym w ramach projektu programem doskonalącym. - pomiar w lutym 2015r.
- deklaracje min. 50% nauczycieli i dyrektorów uczestniczących w szkoleniach pilotażowych do kształcenia zgodnie z Programem Doszkalającym.- pomiar w lutym 2015r.

Ponadto Partner projektu – Ośrodek Kształcenia Ustawicznego Nauczycieli w Gdańsku, posiadając wiedzę i doświadczenie związane z testowaniem Produktu, posiadając kompetencje do stosowania produktu oraz uczestnicząc w licznych przedsięwzięciach i projektach związanych z kształceniem ustawicznym nauczycieli wyraża zainteresowanie w kontynuacji stosowania i wykorzystywania produktu w swojej praktyce działania i zgłasza swoje zaangażowanie w podejmowaniu działań związanych z włączeniem modelu do swojej oferty szkoleń.

V. KAMIENIE MIŁOWE II ETAPU PROJEKTU

Wyznaczono następujące kamienie milowe projektu:

- rekrutacja nauczycieli do testów, uczniów i rodziców do badań – 31. marca 2013r.,
- zakończenie szkoleń dla nauczycieli – 31. sierpnia 2013 r.,



SPRACUJĄCY NADZIELI KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



- zakończenie realizacji dodatkowych form wsparcia nauczycieli (grupy wsparcia, trening interpersonalny z indywidualnymi konsultacjami, tutoring wraz z kontynuacją w postaci action learning) – 30. czerwca 2014 r.,
- raport z ewaluacji zewnętrznej – 30 września 2014 r.,
- zakończenie prac nad ostateczną wersją produktu – 30. października 2014 r.,
- zakończenie działań upowszechniających i włączających – 28 lutego 2015 r.,
- zamknięcie projektu – 28 lutego 2015 r.

IX. ANALIZA RYZYKA

W ramach projektu przeprowadzono analizę ryzyka pozwalającą na dokonanie oceny zagrożeń, które mogą się pojawić na etapie testowania i upowszechniania innowacji. Przeprowadzona analiza ryzyka polegająca na zidentyfikowaniu potencjalnych zagrożeń, określeniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia, oszacowaniu ryzyka jak też identyfikacji zagrożeń została zestawiona w poniższej tabeli, która zawiera również informację nt. sposobu ograniczania występowania zagrożenia.

Metodologia oceny ryzyka:

(P) oznacza prawdopodobieństwo wystąpienia zidentyfikowanego potencjalnego zagrożenia w skali od 1 do 3, gdzie 1 oznacza niskie prawdopodobieństwo, a 3 wysokie prawdopodobieństwo.

(W) oznacza wpływ zidentyfikowanego potencjalnego zagrożenia na realizację projektu w skali od 1 do 3, gdzie 1 oznacza bardzo mały wpływ, a 3 bardzo duży wpływ.

(I) oznacza poziom zagrożenia wynikający z multiplikacji wartości P oraz W, tj. $I = P \times W$

Analiza zagrożeń dla projektu i sposobów ich ograniczania

Opis zagrożenia	P. Prawdop o- dobieńst wo wystąpie nia zagrożeń ia (1-3)	W. Wpływ zagrożeń na realizację projektu (1-3)	I. Poziom zagrożeń I = P x W	Sposób ograniczenia występowania najważniejszych zagrożeń
Zagrożenia dotyczące obszaru zarządzania projektem				
Zagrożenie utraty płynności finansowej w projekcie	1	2	2	<ul style="list-style-type: none"> - Beneficjent uczestniczył już w realizacji projektów, ma doświadczenie w racjonalnym planowaniu i wydatkowaniu środków finansowych. - Lider i jedne z Partnerów Projektu – firma PBS Sp. z o.o. dysponują wystarczającym potencjałem finansowym aby zapewnić terminowość realizacji zadań, pomimo opóźnień w płatnościach kolejnych transz. - przekazywanie drugiemu Partnerowi OKUN, który nie może finansować realizacji zadań projektowych z własnych środków, transzy w wysokości przekraczającej założone wydatki na dany

				okres - zawieranie zapisu w umowach z kontrahentami dot. wydłużonego terminu płatności.
Zagrożenie nieterminowego wykonania zadań przewidzianych w harmonogramie projektu	1	2	2	- bezpośrednia kontrola terminowości realizacji działań przez Kierownika projektu wspieranego przez Koordynatorów Projektu ze strony Partnerów, - raportowanie o przebiegu realizacji działań projektowych na każdym spotkaniu Grupy Sterującej w projekcie, - odpowiednie procedury weryfikowania stopnia realizacji zadań - weryfikacja następuje po upływie 1/2, i 3/4 okresu przewidzianego na realizację zadania. W przypadku znaczących opóźnień lub występujących problemów podejmowane są adekwatne działania naprawcze.
Zagrożenia związane z etapem testowania				
Zagrożenie związane z rekrutacją uczniów i rodziców do badań -	2	2	4	- do rekrutacji respondentów zostaną wybrani rekruterzy z



SPRUTECZNY NADZIEL Kształcenia Nauczycieli
OTWARTYCH SZKOL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



niechęć respondentów do udzielenia wywiadów dotyczących tematów intymnych/drażliwych				<p>wieloletnim stażem i doświadczeniem w rekrutacji respondentów do najtrudniejszych projektów badawczych,</p> <ul style="list-style-type: none">- jako dodatkową zachętę do udziału w badaniu przewidziano nagrody (bilety do kina itp.) dla klas z których uczniowie i rodzice wezmą udział w badaniach,- proces badania będzie przez cały czas nadzorowany przez Opiekuna merytorycznego, który na bieżąco reagował będzie na powstające trudności i zagrożenia,- planowane są co tygodniowe spotkania zespołu badawczego w celu analizy postępu procesu i ewentualnych trudności, oraz podejmowania natychmiastowych działań naprawczych.
Zagrożenie związane z rekrutacją nauczycieli do szkoleń i badań z powodu dużego obciążenia czasowego				<ul style="list-style-type: none">- większość planowanych do przeprowadzenia szkoleń realizowanych będzie w weekendy w formie intensywnej - wyjazdowej, pozostałe zajęcia rozplanowano z częstotliwością maksymalnie jedno

				<p>spotkanie na tydzień,</p> <ul style="list-style-type: none"> - elastyczne godziny zajęć indywidualnych (konsultacji), - zapewniona zostanie opieka dla dzieci nauczycieli biorących udział w zajęciach na czas szkoleń stacjonarnych, - proces testowania będzie przez cały czas nadzorowany przez Opiekuna merytorycznego, który na bieżąco reagował będzie na powstające trudności i zagrożenia, - planowane są co tygodniowe spotkania zespołu badawczego w celu analizy postępu procesu i ewentualnych trudności, oraz podejmowania natychmiastowych działań naprawczych.
Zagrożenie związane z rezygnacją nauczycieli lub spadkiem zaangażowania w trakcie trwania fazy testowania.	2	3	6	<ul style="list-style-type: none"> - podpisanie umów z wszystkimi uczestnikami testów, - jasne przedstawienie trybu realizacji zajęć w ramach testów i określenie zobowiązań stron jeszcze przed przystąpieniem uczestnika do udziału w projekcie, - przygotowanie atrakcyjnej,

				<p>interaktywnej formy zajęć,</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobór kompetentnej, doświadczonej kadry trenerskiej, - dbałość o integracje całego zaangażowanego w fazie testów zespołu uczestników poprzez organizację spotkań i atrakcji (wspólne wyjścia do kina, teatru itp.), - indywidualne wsparcie merytoryczne w razie spadku zaangażowania.
<p>Zagrożenie związane ze spadkiem motywacji uczestników do aktywnego udziału w testowaniu nowego modelu. Kluczowym czynnikiem sukcesu jest aktywne zaangażowanie się nauczycieli w pracę poza zajęciami, na terenie swojej szkoły.</p>	3	3	9	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanowano zastosowanie metody <i>Action Plan</i>, która polega na wyznaczaniu przez uczestników po każdym szkoleniu konkretnych zadań związanych z wykorzystaniem poznanych wiadomości w praktyce. Każde kolejne zajęcia rozpoczną się od omówienia efektów działań, a wnioski z ich realizacji będą pozwalały monitorować poziom zaangażowania uczestników w cele projektu.
Zagrożenia związane z etapem opracowania produktu finalnego				
<p>Zagrożenie związane z wadami i brakami w produkcie finalnym</p>	1	4	4	<ul style="list-style-type: none"> - bieżące monitorowanie efektywności i przydatności produktu na etapie testowania (na podstawie

				<p>raportów z ewaluacji wewnętrznej, opiekunów, trenerów, mentorów, przedstawicieli PS i konsultacje ekspertów zaangażowanych w fazie testów),</p> <p>- uwzględnienie uwag z ewaluacji zewnętrznej sporządzonej przez obiektywny podmiot,</p> <p>- zaangażowanie Partnerstwa Społecznego tworzonego przez pracowników Placówek Doskonalenia Nauczycieli, nauczycieli w szkole macierzystej, nauczycieli w szkole przyszpitalnej, specjalistów z Poradni Psychologiczno-pedagogicznej, rodziców, lekarzy w tworzeniu modelu i jego recenzowanie.</p>
Zagrożenia związane z etapem upowszechniania i włączenia				
<p>Niskie zainteresowanie interesariuszy projektu: dyrektorów i nauczycieli szkół, oraz przedstawicieli Placówek Doskonalenia Nauczycieli, Kuratorium, Wydziałów Oświaty/Edukacji Urzędów Miast i Gmin udziałem w spotkaniach i konferencjach</p>	2	3	6	<p>-opracowanie strategii upowszechniania i włączenia przez doświadczonego specjalistę ds. PR,</p> <p>- patronat medialny i patronat honorowy kluczowych instytucji z województwa pomorskiego</p>

				<ul style="list-style-type: none"> - stałe działania promocyjne, badanie ich skuteczności i wprowadzanie koniecznych modyfikacji na bieżąco przez specjalistę ds. PR, - szukanie nietypowych form promocji Modelu (funpage projektu na facebooku)
Niskie zainteresowanie dyrektorów i nauczycieli uczestnictwem w szkoleniach pilotażowych	2	3	6	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie intensywnej akcji promującej Model, - zaangażowanie do rekrutacji uczestników szkoleń pilotażowych, pracownika OKUN znającego doskonale środowisko szkolne, - atrakcyjna forma realizacji zajęć (szkolenia wyjazdowe, prowadzone w formule warsztatowej).

Zagrożenia w skali 1-3 zostały uznane za marginalne, w skali 4-6 za krytyczne, a w skali 7-9 za katastrofalne dla realizacji projektu. W związku z tym zagrożenia, które osiągnęły wartość 4 i więcej zostały uznane za kluczowe dla realizacji projektu. Dlatego też czynności w zakresie zapobiegania ich wystąpieniu stanowią priorytet dla działań Zespołu Projektowego. Działania monitorujące i ewaluacyjne zostały dobrane i zaplanowane tak, by zapewnić możliwość reakcji na ryzyko zagrożeń jeszcze przed ich wystąpieniem. Bardzo istotny jest bieżący nadzór ze strony Kierownika Projektu – odpowiedzialnego za zarządzanie ryzykiem w projekcie, oraz jasny podział zadań pomiędzy członkami Zespołu Projektowego i określenie harmonogramu ich wykonania. Kierownik pozostaje w ciągłym kontakcie z Zespołem Projektowym, co zapewnia możliwość szybkiej oceny zagrożenia i podjęcie natychmiastowych działań zaradczych. Zarządzanie ryzykiem projektowym leży również w gestii Grupy Sterującej – w tym w szczególności koordynatorów Projektu ze strony



SPRĄTĘCZNY NAJWIĘKSZY Kształcenia Nauczycieli
OTWARTYCH SZKÓL PODSTAWOWYCH
W ZAKRESIE PRACY
ZUCZNIAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI



Partnerów. Do obowiązków Grupy Sterującej należy powiadamianie Kierownika Projektu o każdym zagrożeniu zewnętrznym dla projektu oraz podejmowanie zalecanych przez Kierownika Projektu reakcji na zagrożenia.

.....
*Imię, nazwisko, funkcja i podpis osób składających strategię
Lider – Ośrodek Doradztwa i Treningu Kierowniczego*

.....
*Imię, nazwisko, funkcja i podpis osób składających strategię
Partner 1- PBS Sp. z o.o.*

.....
*Imię, nazwisko, funkcja i podpis osób składających strategię
Partner 2 – Ośrodek Kształcenia Ustawicznego Nauczyciela*